

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 50

LÉTO 2018

V létě 1892 požádal slezský fotograf Adolf Rehnert na enklávě Wimmerberg dnes zvané Větrník rodinu Antona Mitlöhnera, aby se nechala zachytit při běžné práci u letní boudy. Pětašedesátiletý hospodář s mohutným plnovousem a nezbytnou fajfkou v puse se narodil v Peci v Růžovém dole v nejstarší rodové chalupě patrně v údolí na louce vlevo. Anton Mitlöhner se ocitnul na titulní straně Veselého výletu již podruhé. Ve 23. vydání z léta 2004 seděl před svým hostincem Kovárna v Obřím dole. Jeho syn Josef, na snímku nejspíš pózuje se saněmi rohačkami, Kovárnu později přestavěl na pension. Antonův synovec Franz Mitlöhner zdědil v údolí zachycenou zadní chalupu a roku 1903 tu zavedl výrobu lyží značky Riesenhai. Dnes se Franzův dům jmenuje Bouda Pod Studničkou. Mitlöhnerovy přibližují příběhy a fotografie v kapitole o Peci pod Sněžkou.

Fotografii věnoval do budoucího archivu VV roku 1983 Miloš Klečka z Obřího dolu. Kolorování provedl Aleš Hetflejš z tiskárny Tisk Ofset v Úpici.

Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 2–3 a 24
D	Krkonošský národní park	str. 4–5
	Pec pod Sněžkou	str. 6–10
A	SkiResort Černá hora – Pec	str. 11
	Janské Lázně	str. 12–13
R	Mapa východních Krkonoš	uprostřed
	Malá Úpa	str. 16–17
	Žacléř	str. 18
M	Trutnov	str. 19
	Horní Maršov	str. 20–21
A	Paměť Krkonoš	str. 25–27

Pro jubilejní padesáté vydání sezónních novin Veselý výlet jsme vybrali zajímavé fotografie z našeho archivu a k nim zapsané příběhy. Snímky sesbírané během osmatřiceti let představují různá místa především východních Krkonoš. Pripomínají historická období počínaje dřevařskou kolonizací v 16. století, převratné události a také zajímavé obyvatele kraje pod Sněžkou. Věříme, že vás inspiroji k návštěvě i méně známých míst a na těch frekventovaných, jako je třeba vrchol Sněžky, vás přimějí k zamyšlení nad úsilím našich předchůdců.

Neznámý autor 1931: Spouštění dřeva v Temném Dole, foto redakci VV poskytl rodina Rummler 2009.

Neznámý autor asi 1944: Regina Dremel, rozená Tippelt, do sbírky VV zařazeno 2005.

Ladislav Urban asi 1978: Kardinál František Tomášek v Albeřicích, foto redakci VV poskytl Miloš Urban 2011.

Adolf Lehmann asi 1900: Villa Bohemia v Janských Lázních, kabinetku redakci VV poskytl Jörg Ackermann 2012.

Neznámý autor 1927: Sanitáři od maršovských hasičů, foto do archivu VV zařazeno 2001.

Smykování dřeva pod Aichelburgem

Vycházková trasa Aichelburg vede z Horního Maršova Temným Dolem k památníku Bertholda Aichelburga v podobě lesního hrádku. Před stoupáním po kamenných schodech stojí čtyřjazyčný informační panel s povídáním o bitvě mezi rakouskými a pruskými vojáky roku 1779. Pamětníci vzpomínali na dávno zaniklou velkou tabuli s namalovanými šavlemi, letopočtem a připomínkou padlých mužů. Až později přinesli rodáci ze Staré Hory Rummlerovi fotografii se spouštěním kalamitního dřeva smykem roklí pod lesním hrádkem. Na pravém okraji je vidět polovina původní oválné tabule bitvy u Horního mostu.

Fotografie ze žumpy

V červenci 2005 jsme opravovali chalupu na Prostředním Výsluní ve Velké Úpě. V bývalém chlívě bylo nutné vyčistit starou jímku, za desetiletí se její dno změnilo na pěknou hlínu. Úplně u dna jsme našli porcelánovou fotografii určenou na hrob. Ještě ten den ji viděl pětadvadesátiletý Friedrich Kneifel a hned poznal Reginu z rodu Tippelt. Narodila se v té chalupě na Silvestra 1894. Je záhadou, proč si v Trutnově nechala udělat již v padesáti letech medailon na hrob. Friedrich vzpomínal, že měla syna Herberta s českým četníkem z Velké Úpy, který, jak se ukázalo, byl již ženatý doma v kraji. Po roce 1920 do Úpy přišel listonoš František Dreml z Moravy. Později si vzal o deset let starší Reginu a v roce 1938 přijal říšské občanství. Nejspíš padl v německé uniformě. Regina odjela do americké zóny Německa transportem v dubnu 1946 a do Velké Úpy se již nikdy nepodívala. Je otázkou, jestli porcelánový obrázek hodila do žumpy sama nebo noví majitelé chalupy. Dnes už by její tvář na fotografii nejspíš nikdo nepoznal, jako v případě stovek dalších nalezených fotografií. Pamětníci předválečného období, jakým byl vážený přítel Veselého výletu Friedrich Kneifel již téměř nejsou.

Kardinál v Albeřicích

Expozice v Muzeu Vápenka připomíná, že v letech 1976 až 1986 v Charitním domově v Albeřicích odpočíval každý rok, vždy celý měsíc František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský a primas český. Byl pod stálým dohledem Státní bezpečnosti. Sedával na horní zahradě, kde občas přijímal návštěvy. Než zjistil odposlouchávání i venku u stolečku. Podle výpovědi bratra posledního faráře žijícího na faře v Maršově Pavla Šmerala několikrát se u něho kardinál zastavil na neformální návštěvu. Při prohlídce fary přemě-

něné na centrum DOTEK je k vidění i Biskupský sál nazvaný podle návštěvy biskupů Karla Otčenáška, Dominika Duky a Václava Malého. Teď už víme, že se mu může říkat i kardinálský.

Villa Bohemia

Najít dobovou fotografii každého domu východních Krkonoš je nespílitelným přáním. Větší šanci objevit dokumenty máme u komerčně využívaných staveb. Fotografie lázeňského domu Čechie čp. 2 v Janských Lázních je několik. Kabinetka z přelomu století zachytíla zdobnost a kvalitní řemeslné provedení včetně vývěsního štítu s původním jménem Villa Bohemia. Harmonická stavba je dnes podobně jako další původní lázeňské domy chráněnou kulturní památkou.

Richard byl u všeho

Sanitáři hasičského dobrovolného sboru v Maršově 4 se nechali vyfotit při cvičení 3. července 1927. V zadní řadě stál druhý zleva Richard Renner, který byl také bubeníkem kapely z titulní fotografie Veselého výletu č. 38. Hasiči nahrazovali dnešní horskou službu i lékařskou záchranku. Richard Renner býval také maršovským hrobníkem, takže nechyběl u mnoha dramatických událostí v údolí Úpy.

FOTOGRAFIE Z OBÁLEK VV

Při příležitosti jubilejního vydání Veselého výletu jsme připravili výstavu dobových fotografií, které v průběhu pětadvaceti let zdobily titulní strany sezónních novin. Často výjimečné fotografie jsme museli kvůli danému formátu oříznout a některé jsme zvýraznili kolorováním. Na výstavě je uvidíte v celém formátu. Mezi nejúspěšnější titulní strany patří v 8. čísle malí lyžaři po závodech ve Vysokém nad Jizerou v březnu 1911 nebo parta nosičů na Sněžku s převahou Hoferů na obálce 24. Vřelou atmosféru vystihl snímek z interiéru Erlebachovy boudy ve 29. vydání. Velkou dokumentární hodnotu mají skupinové fotografie sedmačtyřiceti pracovníků z vrcholových bud na Sněžce na 26. nebo lesního personálu z panství Maršov i s manželkami na 34. obálce. Tady se nám díky publicitě podařilo určit všechny v červnu 1924 zachycené osoby.

Prodejní výstava Fotografie z obálek VV je přístupná v galerii Veselý výlet v Pecí pod Sněžkou denně do konce letní sezóny 2018.

Neznámý autor asi 1900: Návštěva pramene Labe s průvodcem, fotografie koupená pro archiv VV 1995, použita na obálce Veselého výletu č. 28.

Neznámý autor 1927: Sánkařská túra k boudě Szrenica, foto redakci VV poskytl Günter Naumann 2002, použita na obálce Veselého výletu č. 31.

Krkonošské dominanty

Nejprve malíři a brzy po nich první fotografové se snažili zachytit kouzlo Krkonoš. V nejstarších souborech fotografií z poslední čtvrtiny 19. století se stejně jako v díle současných fotografů krajinářů objevují nejkrásnější a nejceněnější partie hor. Historik a lesní odborník Theodor Lokvenc pro taková místa užíval označení dominanty Krkonoš. Přestože jsou naše hory ve srovnání s jinými v Evropě nízké a nerozlehle, dělají z nich dominanty unikátní místo na světě. Kdo je chce poznat, měl by na vlastní oči vidět všechny, slovy jiných autorů, klenoty Krkonoš. Vedle Sněžky to jsou ledovcová jezera Malý a Velký rybník, ledovcové kary Malá a Velká Sněžná jáma, Obří a Labský důl, Kozi hřbety, planiny Bílá louka s pramenem Úpy a Bílého Labe, Labská louka s pramenem Labe a vodopády Mumlavy, Pančavy nebo na polské straně nejoblíbenější rokle s vodopádem řeky Kamienna.

Kozi hřbety

Svou dlouhou klikatící se ostrou hřebenovou hranou s prudkými srázy na obě strany jako by ani nepatřily do jinak zaobleného reliéfu Krkonoš. Nejhezčí pohled na ně je z ptáčích perspektiv, jak ukazují fotografie Petra Tomana. Pro nás pěší návštěvníky je tím správným místem vyhlídka pod Železnou horou. Zdejší pohled na Kozi hřbety se nikdy neomrzí, i proto, že se kvůli vzdálenosti od frekventovaných cest nenaskýtá často.

Sněžné jámy

Vysoké skalní stěny vytvořené zakousnutým ledovcem do severních prudkých svahů hlavního hřebene jsou impozantní odshora při pohledu z hraniční cesty stejně jako ze stezky v údolí. První vydání turistických průvodců líčila závratné výšky umocněné často se povalující mlhou, „že na dno nejde dohlédnout“. Ani zkušeným fotografům se nedařilo kvůli rozlehlosti a členitosti skal vystihnout skutečnou působivost místa. Přesto byly a jsou Sněžné jámy neopominutelným objektem fotografování.

Velký rybník

Ledovcové jezero je vidět i z vrcholu Sněžky, ovšem nejpůsobivější po-

hled se nabízí z vyhlídky u zaniklé boudy Prince Jindřicha. Je patrné, jak někdejší ledovec uložil materiál do čelní morény a tím vytvořil mohutnou přírodní hráz. Její tvary vyniknou v zimě, když sníh zvýrazní modelaci terénu. V minulosti kolem jezera vedla turistická stezka, již řadu let je uzavřená a zcela zarostla kosodřevinou. V devadesátém roce jsme tu byli s polskými ochranáři na exkurzi, a proto víme, že pohled svrchu z Cesty přátelství je mnohem působivější než z úrovně hladiny. Fotografie jezera od západu se Sněžkou na obzoru pořídili snad všichni dávní i současní fotografové Krkonoš.

Obří důl

Do ledovcem přemodelovaného údolí zakončeného karem Úpská jáma je úžasný pohled z vrcholu Sněžky. Každý návštěvník, ať na vrchol dorazí z kterékoliv strany, se podívá do díry pod sebou a má zvláštní pocit ze spatřeného. Mnozí si v duchu řeknou, tak tohle je ta přírodní krása, scénérie, pro kterou lidé lezou na vysoké hory. Je jedno, jestli sem došli pěšky nebo pohodlně vyjeli kabinkovou lanovkou, všichni si Obří důl vyfotí. Pohled umocňují skalnaté srázy Rudné rokle přímo pod nohama a také protější ostré rysy Čertova hřebínku, Čertovy rokle a Čertovy zahrádky. Pohled ze Sněžky do Obřího dolu je zvětšený na mnoha komerčních pohlednicích, ale fotografie samotné Sněžky od prvního snímku Antona C. Pitzeka před sto pětácti lety v Krkonoších jasně převládají.

Velká kočka

Úplně jinou kategorii fotografování přírody jsou snímky zvířat. Zdokonalení fotoaparátů s dlouhými objektivy umožnilo zachytit nejpůsobivější projevy divoké přírody jako třeba tok tetřívka, troubení jelena či pouhou přítomnost vzácného slavíka modráčka. Mezi skvělými snímky občas vynikne i neostrá černobílá fotografie. Po několika teplých zimách přišly v letošním únoru opravdu mrazivé dny a vytrvaly až do začátku března. Tak v nezvykle tvrdých podmínkách se začala chovateli J. Z. v prezimovací stáji s výběhem v Horních Lysečínách rodit jehňata. Načasování nemohlo být horší, několik kusů dokonce uhynulo. Vedle mrazů na stádo číhalo ještě jedno nečekané nebezpečí. Poslední lednový týden našel

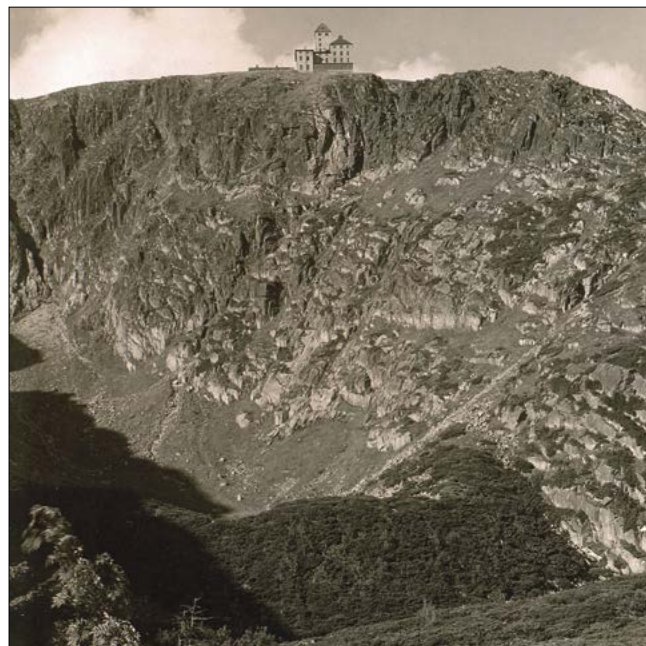
E. Wagner asi 1930:

Kozi hřbety od Železné hory, pohlednice koupená pro archiv VV 1995.

Wenzel Pfohl asi 1922:

Velká Sněžná jáma, pohlednice koupená pro budoucí archiv VV 1985.

chovatel v ohradě zakousnuté a načnuté jehně. Za krátkou dobu další a třetí mělo dokonce i sežranou hlavu. Na zmrzlém sněhu nezůstaly stopy, ani to nevypadalo na toulavé psy. Na neznámého vetřelce nastražil past, tedy neškodnou fotopast. Další noc vznikl vzácný a zcela průkazný snímek. Ke kořisti se vrátil noční lovec, největší kočkovitá šelma střední Evropy rys ostrovid. Na siluetě jsou vidět i střípce na konci uší a typické flekaté zbarvení. Předpokládali bychom pochopitelně rozhořčení chovatele nad ztrátou mladých zvířat, ale on i přes nepovedený začátek chovatelského roku měl radost z nečekaného „úlovku“. Fotografie rysa poskytl svým přátelům a ti upozornili i nás. Tak jsme se mohli podělit o radost z potvrzeného výskytu nejvzácnějšího obyvatele Krkonoš. Od přítele Veselého výletu a obyvatele osady Rýchory Z. S. jsme už před tím věděli, že rys vždy na konci zimy loví srnčí zvěř u jeho krmelce. Asi před deseti lety nevěřil sousedovi, že velkou kočku viděl jen na pár kroků. Další zimu našel stržené kusy přímo u oborohu se senem a jiný soused potvrdil výskyt rysa na Rýchorách. Před šesti lety v březnu strženým kusům srnčího opět chybělo maso na krku, kýtách a jeden smec měl sežranou hlavu. Tehdy společně s pracovníky Správy KRMAP nastražili poprvé několik fotopastí, zatím bez úspěchu. Na jarním firnovém sněhu viděl nepřehlédnutelné stopy a po chvíli se konečně na vzdálenost padesáti kroků díval na klidného rysa. Po silném zážitku si koupil pořádný foťák a čeká na další setkání. Letos se rys na Rýchorách u krmelce nezdržel. Jiný lesník se potkal s rysem u Cestníku mezi Malou Úpou a Lysečínami. Teď už víme, že zde ryši žijí společně s námi. A přejeme si tu krásnou ladnou kočku také zahlédnout v přirozeném prostředí. Jenže jaká nespravedlnost. Několik turistů si koupí lístek za 24 korun a ranním autobusem jedou z Horního Maršova do Malé Úpy. Jen kousek za zastávkou Myslivna za jasného dne všichni pasažéři vidí v zasněženém korytě řeky pomalu procházet rysa. Taková setkání dokládají nevyzpytatelnost jeho výskytu. Může mít teritorium až čtyři stovky čtverečních kilometrů. To je jako výměra celého Krkonošského národního parku (KRMAP) bez ochranného pásma. Důležitou potravou rysa je srnčí zvěř. Číhá na ni a vyrazí ze zálohy. Žádné dlouhé štvání, jen několik rychlých skoků a zakousnutí do krku. Během roku uloví desítky kusů, ke skolené kořisti se vrací. Upřímně si přejeme, aby udržování rovnováhy stavu

zvěře více ovlivňoval rys než člověk. Ale krutou pravdou je, že většinu srnčího i v národním parku uloví myslivci, a především zabijí automobily. Při překonávání husté sítě silnic a sjezdových cest také rysům hrozí největší nebezpečí. Živý rys je v našich podmínkách vzácným klenotem přírody, sražený autem nebo nelegálně zastřelený jen bezcenným hadrem. Správci národního parku si vytkli ochranu rysa jako prioritu. Vedle vytváření vhodného prostředí například omezením lesní těžby v nejceněnějších zónách parku či zachováním biokoridorů se snaží zvýšit povědomí o výskytu a ochraně rysa ostrovida i stejně krásného a ohroženého ptáka tetřívka obecného. Letos správci parku připravili zajímavou akci. Nabízejí veřejnosti možnost přihlásit se k vyjádření podpory ohroženým druhům. Sympatizanti divoké přírody si mohou nalepit na auto kvalitní samolepky siluet rysa či tetřívka s jejich stopami. První označené soukromé vozy již jezdí po Krkonoších. Samolepky jsou k dispozici zdarma ve čtyřech variantách podle barvy vozu. Nalepení není úplně snadné, proto je provedou pracovníci Správy ve Vrchlabí podle přání zájemců zkušene sami na umytý vůz. Samolepky i polep si může objednat každý do vyčerpání zásob u mluvčího Správy KRMAP na emailové adrese rdrahny@kmap.cz. Projekt podpořený Evropskou unií přispívá k povědomí lidí o vzácných obyvatelích Krkonoš.

Fotogalerie Krkonoš

Nejlépejší historické i současné fotografie krajiny Krkonoš neuvidíte v žádné galerii v takové škále a výtvarné kvalitě jako na stránkách časopisu Krkonoše. Už padesát let redaktori vybírají nejlepší historické snímky z archivu Krkonošského muzea a z díla současných většinou profesionálních autorů. Listování posledními ročníky měsíčníku Krkonoše – Jizerské hory je přehlídkou krajinářských prací Jiřího Havla, Ctibora Košťála, Kamily Antoňové, Karla Hníka, Petra Tomana, Břetislava Marka, Pavla Taclíka, Jindřicha Hradila, Pavla Musila a dalších. Snímky jsou zvýrazněné kvalitou tisku a naše hory představují v nejmalebnější podobě. Autoři fotografií spolu s redakcí přispívají k povědomí o výjimečnosti Krkonoš. Nejen proto se co měsíc těšíme na nové vydání. www.kmap.cz Akce Správy KRMAP: Foto vycházka do Krkonoš pro začínající i pokročilé fotografa – 14. 7., 18. 8., 15. 9., 20. 10., 17. 11. 15. 12. 2018.

Nejmenovaný autor 2018: Rys ostrovid v Horních Lysečínách, snímek z fotopasti redakci VV poskytl J. Z. 2018.

Walter Kleeberg asi 1920:

Velký rybník od západu, pohlednice koupená pro archiv VV 2009.

Doklad z dávných časů

Werner Mitlöchner přijel z Německa na setkání rodáků z Úpského údolí – Aupatalu a přivezl s sebou staré rodinné fotografie. Při jejich scanování jsme v nejstarší z roku 1894 poznali opravdový unikát. Zachytil Wernerova pradědu Stefana Mitlöchnera narozeného v dubnu 1841 s manželkou Annou a šesti z celkem jedenácti dětí. Neznámý fotograf je zastihl u chalupy čp. 120 v Růžovém dole, kde dnes stojí Bouda Pod Studničkou. Tady Mitlöchnerové hospodařili po staletí. Nejstaršího předka zdejších boudařů a možná i zakladatelů luční enklávy jsme našli v matričním zápisu 1. května 1642. Dřevaři Thomasovi a jeho ženě Barbaře se narodil syn Zacharias. Jenže tehdy je maršovský farář Johann Christof Hartmann zapsal pod příjmením Mitterlehner. V seznamu boudařů na císařské půdě v Malé a Velké Úpě z roku 1644 je Thomas uveden jako Mitterlegner. V pořadí druhá matrika z let 1673 až 1682 je ztracená, ale v té třetí potvrdil farář Balthasar Stanke 1. července 1684 jako kmotra narozeného Kirchschlagersa hospodáře Zachariase Mittlehnera. Nejspíš to byl zmíněný syn Thomase a Barbory. V zápisech ze 17. století jsme našli další obměny rodového jména, třeba Mittelegner, Mitelähner, Mitlener, Mittlohner a pozdější podobě nejbližší Mittlehner. Tolikrát pozměněné příjmení se ustálilo s přispěním místních farářů v podobu Mitlöchner a je obrazně řečeno slovesným endemitem Krkonoš.

Fotografie z roku 1894 přispěla k vysvětlení původu starého rodu. Po otci pojmenovaný tehdy dvanáctiletý syn Stefan při focení držel rodinnou vzácnost, zarámovaný dekret s rodovým erbem. Na sto dvacet let staré fotografii jsou vidět jen obrysy, ale obsah je zřejmý. Před rokem 1989 jsme četli s pochybami zkomolené přepisy ze starých kronik o založení Velké a Malé Úpy mimo jiné šlechtici z alpské části monarchie. Když jsme po nabytí svobody mohli navštívit mnohá alpská údolí, našli jsme důkazy o reálném základu starých zápisů. Především v Jižním Tyrolsku dodnes původní rody udržují tradici erbů, které jim císaři přidělili jako svobodným pánům hlavně v 16. a 17. století. Například v údolí Ahrntal a Antholz jsou početné erbovní dvory. Rodové erby vidíme i na fasádách nedávno postavených nebo opravených domů. Tím se současní Tyrolané hlásí k tradici starých rodů. A právě odsud s velkou

pravděpodobností přišli na základě náboru na dřevařské práce po roce 1566 někteří zakladatelé Pece pod Sněžkou. V údolí Ahrntal a Antholz jsou časté rodiny Berger, Hofer, Tasler (Tasser), Hintner a nejspíš odtud pochází i Mitterlehner. V Jižním Tyrolsku to byla tak běžná příjmení, že jim pro rozlišení přidávali podle lokalit či profese předpony. Tak jsme tu našli vedle základních tvarů třeba Mitterbergera (Berger z prostředka) nebo Oberhofera (Hofer z horní části obce). Běžné je jméno olympijského medailisty a mistra světa v lyžování Christofa Innerhofera z Ahrntalu. Stejně časté je příjmení Lechner nebo třeba i „dolní Lechner“, tedy Niederlechner. Ve starých záznamech je psané i jako Lehner. Podle fotografie rodiny Stefana Mitlöchnera a nálezů v Jižním Tyrolsku nyní můžeme připisovat založení luční enklávy v Růžovém dole potomkům svobodného pána Mitterlehnera. Rodový erb si na papíře přinesli s sebou a přes tři století uchovávali v dřevěné chalupě. Je škoda, že se zarámovaný doklad o původu kdysi šestého nejpočetnějšího velkoúpského rodu nedochoval. Jak jsme zjistili, dokonce se vytratil i z paměti posledních Mitlöchnerů. Thomas se narodil okolo roku 1600 možná jako první generace potomků alpských dřevařů v Krkonoších. Werner Mitlöchner narozený v květnu 1937 je jedenáctou a poslední generací spojenou s Aupatalem. V celém Česku nyní žije třiatdvacet Mitlöchnerů, ale žádný v údolí pod Sněžkou, kde vzniklo toto dříve tak časté příjmení.

Lyže značky Riesenhein

Otec rodiny Stefan Mitlöchner byl na konci 19. století radním obce Velká Úpa 3. díl, tedy Pece. V letech 1888–1891 organizoval stavbu silnice od Hospody Na Peci ke kapličky. Po velké povodni 1897 reguloval Zelený potok ve stejnojmenné osadě. Podnikatelského ducha zdědily i jeho děti. Na fotografii zcela vlevo Stefan Mitlöchner mladší se narodil roku 1882. Jako třicetiletý koupil v prosinci 1913 jeden z prvních půštčkových domů s pokoji pro hosty v osadě Zelený Potok, dnes je to pension Doulik. Jeho vnuk Werner o něm mluví jako o „Ein Originálu“, tedy populární osobě, která ráda bavila a prováděla hosty po východních Krkonoších. Obě chalupy v Růžovém dole čp. 120 a již zaniklé čp. 121 nakonec získal nejznámější ze všech Mitlöchnerů Franz. Na fo-

Neznámý autor 1894: Rodina Stefana Mitlöchnera v Peci čp. 120, foto redakci VV poskytl Werner Mitlöchner 2013.

Redakce VV 2016 a 2011: Rodové erby na fasádách domů v Jižním Tyrolsku, Breitenberger v St. Johann – Steinhaus a Hintner v St. Martin – Gsieser Tal.

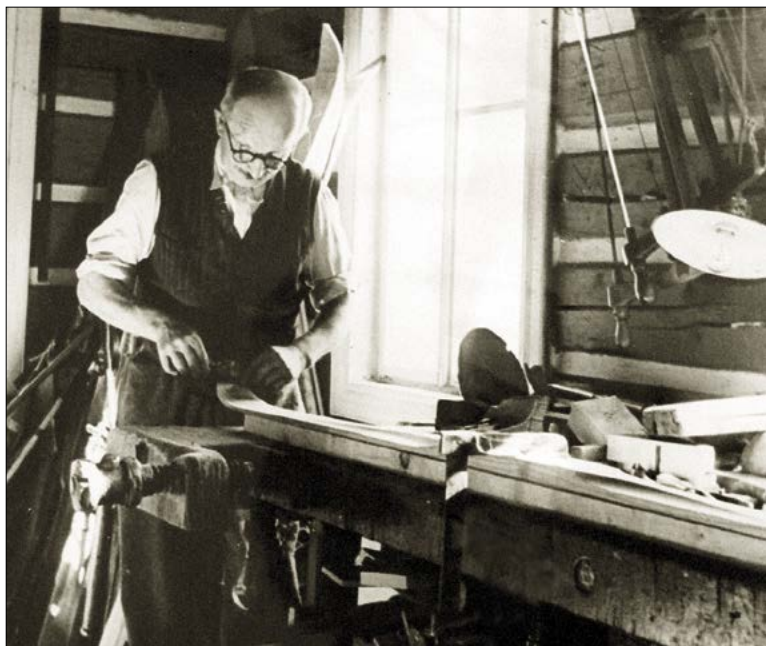
tografii stojí jako šestnáctiletý mezi otcem Stefanem a matkou Annou. Starousedlíci dodnes znají jeho přezdívku Skimitlöhner, tedy foneticky Šimitlener. Vyučil se truhlářem a po vojenské službě v C. K. armádě vyrazil na tovaryšský vandr. Naučil se techniky ohýbání dřeva a po návratu roku 1903 do Růžového dolu, zavedl v chalupě výrobu novinky – lyží. První skutečně funkční lyže v Aupatalu vyráběl čtyřicet let pod značkou Mitlöhner Riesenhein. Místopisné jméno Riesenhein, tedy Obří háj, spojuje fenomén dominantního Obřího dolu a rozsáhlých lesů v okolí Pece. Jmenovalo se tak i polesí a první lyžařský klub. Na lyžích od Mitlöhnera začínali a potom závodili šampioni z Pece, jako třeba Adolf Berger, Josef Adolf, Vinzenz Buchberger i pozdější mistr světa Gustl Berauer (též VV 43/2015). Lyže Mitlöhner Riesenhein poznáme podle osobitého designu. Vrchní plochu vždy zdobí černá dvoulinka prolnutá na špičce. Na několika dnes již sběratelských párech jsme našli vypálené logo na spodní straně špičky. Jedny takové dobře zachované nám z Německa přivezl spolupracovník redakce Jörg Ackermann. A nedávno přidal i korespondenci výrobce Franze Mitlöhnera se zákazníky z Wuppertalu. Je zřejmé, že manželé Hoffmannovi byli častými hosty jeho pensionu, poslali rodině „opravdu moc pěkné snímky z posledního pobytu“ a nyní si chtěli pořídit vlastní kvalitní lyže. Franz jim v listopadu 1931 nabídl, jak píše, za příznivou cenu, pro pana inženýra Hoffmanna dvoumetrové lyže za 23 marek, paní Gretl doporučoval o deset centimetrů kratší za 22 M. K tomu musí připlatit dvě marky za poštovné a jednu za clo. Dodává: „Jsou to opravdu pěkné lyže, které jen tak nezničíte.“ To potvrdil i poválečný obyvatel Růžového dolu z dnešní boudy Betyna, botanik, zakládající člen Horské služby, výborný lyžař a kronikář Josef Šourek. Při popisu lyží nešetřil chválou: „Výrobky se značkou Mitlöhner Riesenhein získaly velmi dobrou pověst. V poslední době byla Mitlöhnerova dílna opatřena moderními stroji a měla na skladě mnoho výborně sušeného dřeva z horských jasanů a desek z ořechu hickory. Sám mám od něho z roku 1936 jeden pár jasanových lyží s hranami, na kterých jsem již mnoho jezdil a ještě dnes (1959) dělají stále dobré služby při téměř denním používání. Přitom mají tvar zcela moderních sjezdovek. Tomu se říká kvalita!“ Těžko bychom hledali větší pochvalu než od jindy emočné

zdrženlivého plukovníka Šourka. Nebýt tragických událostí druhé světové války, mohla značka Mitlöhner Riesenhein růst stejně jako alpské Kneissl, Völkl, Kastle či jiné tehdy srovnatelné lyže.

Májový epilog

Franz Mitlöhner se nepletl do politiky, přesto rozpad Československa, válka, a hlavně její konec na něho tvrdě dopadly. Kromě pensionu a truhlárny se rodina starala o hospodářství se třemi krávy. S manželkou Annou, rozenou Dix, měli čtyři děti. Nejstarší dcera Ida se provdala za sedláře Galla do Svobody, Anna si vzala boudaře Oskara Meerganse z Modrého dolu, jediný syn a následník Erfried byl nešťastný ročník 1920 a proto odešel brzy do války. Krátce nato zemřela manželka Anna a Franz zůstal na všechno jen s nejmladší, dosud neprovdanou dcerou Olgou. Uvítali, když jim říšská válečná mašinerie přidělila na pomoc děvče z okupované Ukrajiny. V omezeném provozu přečkali zbytek války. Ukrajince se u Mitlöhnerů líbilo, prosila hospodáře, aby tu mohla zůstat, nechtěla se vrátit do Sovětského svazu. Proto s ní Franz odjel 10. května 1945 do Trutnova a společně požádali o její ponechání v Peci. Naivita se truhlářskému mistrovi krutě nevyplatila. Ukrajinské děvče hned převzali Sověti a Olgu ponechanou samotnou v pensionu, mezitím beze svědků znásilnili a zabili nejspíš příslušníci Revoluční gardy. Franz po smutném návratu z Trutnova našel vše přeházené a po chvíli hledání také Olgu. Ležela v řece Úpě nedaleko boudy v tůni pod regulační přehradou, kudy i dnes vede můstek k cestě do Obřího dolu. Farář Josef Kubek, jako i v jiných případech z toho divokého času, do matriky zapsal důvod úmrtí sebevraždou utonutím. Franz Mitlöhner potom již žádné lyže nevyrobil, rok poté odjel transportem s dcerou Annou a její rodinou Meergans do ruské zóny poraženého Německa. Pension s truhlárnou si vzal do národní správy český kolář ze Šumavy Josef Frühauf, ale místo očekávané privatizace po únoru 1948 truhlárnu zrušili a pension na krátkou dobu převzaly nově založené Československé hotely. Dnes tradiční horskou boudu provozuje Klub českých turistů prostřednictvím nájemce.

Neznámý autor asi 1925: Franz Mitlöhner při výrobě lyží, foto redakci VV poskytl Riesengebirgsmuseum Marktoberdorf v květnu 2006.

Redakce VV 2018: lyže značky Mitlöhner Riesenhein, koupeno pro depozitář VV v roce 2010.

Poprvé jsme se setkali v roce 2005 v chalupě Franzisky Sagasserové v Dolní Malé Úpě. Hans Pohl s manželkou Ingrid se tu zastavovali při každé návštěvě rodných Krkonoš. Hans oslovoval familiárně již jednadevadesátiletou horalku Fanny. Byla poslední žijící z personálu České boudy na Sněžce, který pracoval pro Pohlovy (též 26/2006). Brzy jsme se s Hansem a Ingrid spřátelili, několikrát se sešli i na vrcholu Sněžky, a hlavně jsme mohli zaznamenat vyprávění o sedmdesátiletém působení Koppenwirtů, tedy hospodářů z obou vrcholových bud. Navíc Pohlovi pro Veselý výlet otevřeli rodinný archiv s fotografiemi a dokumenty.

Krkonošské působení Pohlů začalo v Adršpachu. Karl Wilhelm Friedrich Pohl se narodil 7. prosince 1822 ve slezském městečku Nowogrodziec v rodině válečného invalidy. Otec George Pohl živil rodinu jako hrnčír a zpracovatel hlíny ve známé keramické huti v Boleslavi. Vysloužilý svobodník pruské armády brzy zemřel a Friedrich se musel starat sám. Nevíme, jak začínal, ale v zimě 1862 si jako čtyřicetiletý bral za ženu v kostele ve Zdoňově na Broumovsku krásnou dvacetiletou Sidonii z Dolního Adršpachu. Pocházela ze staré pivovarnické rodiny Fiedlerů. Majitel panství baron Nádherný Friedrichu Pohlovi pronajal Adršpašské skalní město i se stejnojmenným hotelem. Ten pro oživení místa vymyslel komentované prohlídky. Roku 1857 realizoval dodnes největší atrakci regionu. Uprostřed skal nechal přehradit potok a na vytvořeném jezírku vozil v pramicích nadšené turisty. V Adršpachu po čtyřech letech manželství Sidonie porodila 3. července 1866 jediného syna Emila. V okolí zrovna probíhala Prusko-rakouská válka, Friedrich zůstal občanem Pruska a Sidonie rakouské monarchie. Možná i tohle přispělo k jejich zásadnímu rozhodnutí přesunout své podnikání na vrchol Koppy, jak Sněžce zkráceně říkali. Roku 1875 koupili Českou a Pruskou boudu a od té chvíle podnikali na jednom místě ve dvou často znepřátelených státech. Tehdy nejspíš vzniklo v rodině předávané rozhodnutí neplést se kvůli hostům i úřadům do politiky.

V letech 1883 a 1884 se do Krkonoš vydal významný český fotograf Jindřich Eckert z Prahy. Udělal desítky známých snímků krajiny, další motivy na objednávku majitelů panství Czernin-Morzinů, v jejichž archivu jsme je našli v perfektní kvalitě. Před pěti lety jsme koupili v trutnovském antikvariátu původní Eckertův soubor velkých fotografií.

Jindřich Eckert 1883: Interiér Pruské boudy na Sněžce v době hoteliéra Friedricha Pohla, foto koupeno pro archiv VV v roce 2013.

Nejvíce nás zaujal záběr interiéru Pruské boudy na Sněžce. Poprvé vidíme, na jaké úrovni Friedrich Pohl restauraci vedl. Jídlo se podávalo na vlastním porcelánu. Vína dodávaná velkoobchodem Louis Schultz z Jelení Hory číšníci rozlévali podle výběru z vinného listu v kožených deskách do foukaných a broušených sklenic. Hosté jedli stříbrnými přibory, na stolech stály vázy se sušenými květy, vyčiděné petrolejky a broušené karafy s vodou. Restauraci střežili na obrazech vymalovaný rakouský i pruský císař. V létě 1883 byla turistika v Krkonoších ještě v plenkách a v okolních boudách prodávali jen vlastní výrobky, levné pivo či pašovanou kořalku. Ale Friedrich Pohl na Sněžce bez tekoucí vody provozoval nóbl hotelovou restauraci. Méně majetným hostům nabízel služby v lidovější České boudě. Na fotografii jsou tři otevřené návštěvnické knihy s připraveným perem a kalamářem. Čtvrtá pamětní popsaná kniha na zadním stole podle ohmataných stránek nejspíš sloužila k prohlížení zápisů. Možná do jedné z knih někdo zapsal, že Koppenwirt Friedrich Pohl dne 13. srpna 1886 v plné službě náhle zemřel v Pruské boudě. Sidonie již o rok dříve, a proto sezónu musel dokončit jen dvacetiletý Emil Pohl. I proto se na rozdíl od otce oženil již ve třidvaceti. Mladinká nevěsta Emilie Mende pocházela z úspěšné továrnické rodiny, která je v Krkonoších doložená už roku 1596 narozením Christofa Mendeho v obci Lomnica u Jelení Hory. Její děda z matčiny strany Franz Wechselberger a babička Maria Strasser se narodili ještě u Mayrhofenu v tyrolském Zillertalu. Do Slezska přišli roku 1837 jako protestanté za náboženskou svobodu.

Tři generace Pohlů na Sněžce dobře prosperovaly, ovšem Emil prožil v letech 1890 až 1914 zlatý věk turistiky. Sněžka se stala masově vyhledávaným poutním, a především turistickým cílem. Obě boudy měly v letní sezóně denně obsazené všechny pokoje, v restauraci se čekalo na volný stůl. Při jasném počasí při východu slunce podávali více než stovce hostů horkou kávu. Každý číšník obsluhoval šest stolů, za práci nebral výplatu, nadstandardní příjem mu zajišťovalo pouze spropitné. Emil otevřel roku 1899 poštovnu také na rakouské straně v České boudě. Prodal tu desítky tisíc pohlednic včetně těch nejkvalitnějších, a ne zrovna levných litografií, které výhradně pro Koppenwirta připravovali všichni známí vydavatelé. Od roku 1912 do České boudy vedl z Rud-

Neznámý autor před 1875: Friedrich Pohl ještě v Adršpachu, kabinetku do archivu VV věnovala rodina Pohl.

niku v Obřím dole důmyslný vodovod poháněný Peltonovou turbínou. Jedinou nevydařenou investicí Emila Pohla byla stavba boudy v dolině Lomniczki, protože ji hned po první sezóně v březnu 1902 smetla lavina. Ještě větší neštěstí postihlo úspěšného hoteliéra v osobním životě. Manželka Emilie rok po narození syna Heinricha v prosinci 1892 v necelých pětadvaceti letech zemřela. O to více se Emil zasadil o nejlepší odborný růst jediného syna. Od šestnácti se Heinrich Pohl sedm let učil ve vybraných hotelech Evropy. Listování ve složce hodnocení kuchářského a hotelového učně, vždy podepsané ředitelem, dává tušit tehdejší úroveň služeb. Heinrich začínal v hotelu Bílý orel ve Vratislavi. Celý rok pracoval v kuchyni hotelu Amalienhof v Drážďanech a hned druhý den po ukončení nastoupil na rok a den do restaurace hotelu Císařský dvůr ve Wiesbadenu. Další půlroční praxi prošel v hotelech Lázeňský dům v Davosu, Bristol ve Frankfurtu a od září 1913 do dubna 1914 pracoval jako manažer hotelu Astoria na Avenue des Champs-Élysées v Paříži. Poslední certifikát dostal od Asociace švýcarských hotelů u ředitele hotelu Victoria v Interlaken 2. srpna 1914, tedy týden po začátku první světové války. V oboru již zkušený Heinrich se vrátil do Krkonoš, ale válečná léta mu nedala příležitost se zcela uplatnit. Vše si vynahradil i vzhledem k nečekaným okolnostem po roce 1918. Otec Emil totiž v dubnu 1921 v pouhých pětapadesáti letech zemřel a třicetiletý Heinrich se stal krátce nato třetím hoteliérem z rodiny Pohlů na Sněžce. Papíry vypovídají, kolik energie vynaložil při jednání s úřady nového státu Republiky československé. Musel několikrát doložit, že mu hrabě Rudolf Czernin-Morzin opravdu prodal vodovod i s vodárnou, opakovaně připomínal každý rok, že dosud neobdržel povolení na provoz poštovny. Při pozemkové reformě znovu zaplatil za některé pozemky u České boudy a prožil další drobnou úřednickou šikanu. Odměnou byl poválečný nárůst hostů z české i německé strany. Oporou v práci i osobním životě se mu stala manželka Anneliese. Jako jejich předchůdci bydleli spolu od května do září v jednom pokoji v teď již Německé boudě. Osobně se starali o chod podniku, i když měli přes sedmdesát zaměstnanců. V duchu rodinné hostinské tradice se Heinrich nezapojil do politiky, jen byl od dvacátých let aktivním členem Červeného kříže, který tu sloužil i jako pozdější Horská služba. Tři roky po svatbě šťastní

rodiče rozeslali 22. září 1924 všem známým a obchodním partnerům zprávu o narození následníka Hanse Eberharda Pohla. Z jeho prvního vystupu na Sněžku 24. června 1928 dokonce pořídili fotoalbum. Jistě při tom nepochybovali, že jednou převezme prosperující podnik. O Hanse a později narozenou sestru Christu se v sezóně v rodinném domě v Karpaczi starala guvernantka. Přípravu na dráhu hoteliéra zahájil na střední škole v Kowarech, ale ještě před maturitou jej v sedmnácti letech z lavice vyhnala válka. Hans se vrátil z ruského zajetí před Vánocemi 1949 a už o deset let později se jako občan Východního Německa přijel podívat do rodného Karpacze. Dokonce si mohl prohlédnout jejich někdejší dům. Při poslední návštěvě bývalého domova nám hlásil: „Ještě tam zůstala jedna lampa z našich časů.“ Kdo ví, kam se poděl inventář se stovkami položek sepsaný pro pojišťovnu v listopadu 1943. Přes válku byla Německá bouda uzavřená, část České obsadili vojáci. Kousky jejich velké radiostanice se ještě dnes povalují dole v Rudníku. Otec Heinrich Pohl v květnu 1945 počkal v boudě na příchod českých vojáků, ale hned věděl, že není o čem jednat. Spolu s Anneliese a dcerou Christou byli v roce 1947 vystěhováni do ruské zóny Německa. Na Koppu se již nikdy nevrátili.

Zato Hans v roce 1958 a potom při každé další návštěvě musel vystoupit na Sněžku. Přestože se vzhledem k neovlivnitelným okolnostem nestal dalším Koppenwirtem, do konce života zůstal milovníkem a patriotem Krkonoš. Při poslední návštěvě v květnu 2013 jsme se vypravili do Obřího dolu, aby se mohl podívat od kapličky na vrchol Sněžky. Tehdy vznikl portrét Hanse Pohla, jak dívá přes drátěný plot na stavení dolní stanice lanovky v Peci pod Sněžkou. Poslední Pohl ze Sněžky zemřel 7. července 2013, pět měsíců před zahájením provozu nové lanovky. Jistě by se mu jízda moderní kabinou líbila. Aby se na působení Pohlů na Sněžce nezapomnělo, zpracované fotografie a dokumenty časem zpřístupníme v aplikaci Archa Krkonoš.

Akce v Peci pod Sněžkou: 7. 7. Krkonošský festival minipivovarů, 10. 8. Svatovavřínecká pouť na Sněžku, 22. 9. gastronomická soutěž Krakonošův guláš.

www.pecpodsnezkou.cz

J. van Bosch 1900: Emil Pohl – hoteliér ze Sněžky, vizitka do archivu VV věnovala rodina Pohl.

Paul Wenzel 10. 9. 1921: Svatba Heinricha Pohla s Anneliese Tautz v kostele Wang, foto redakci VV poskytl rodina Pohl.

Redakce VV 23. 5. 2009: Hans Pohl při návratu z poslední návštěvy Sněžky.

Centrum horského města Pec pod Sněžkou se po staletí jmenuje Bukové údolí, německy Buchtal. Početným rodem tu bývali Buchbergerové. Stefan Buchberger roku 1888 tady se sousedy postavili dominantní kapli zasvěcenou Panně Marii. Příjmení Buchbergerové nezískali podle původních buků doložených ještě v 19. století, ale přišli s ním do Velké Úpy po roce 1566 nejspíš z údolí Innu v Tyrolsku. Nedaleko města Schwaz je běžné dodnes. V Peci hospodařili v několika chalupách v Modrém a v Obřím dole, a především v Bukovém údolí. Johann Buchberger se tu narodil 9. srpna 1849 a ve čtyřiatvácet se přišel do chalupy číslo 137. Přestože s manželkou Klarou žili uprostřed hor, od mala dýchali zplodiny vznikající tavbou mědi, a především arzeniku. Výrazné stavbě s vysokou pecí v jejích sousedství se říkalo Gifthütte, tedy Jedová chýše. Průmyslová výroba opozdila rozvoj cestovního ruchu v Peci oproti Špindlerovu Mlýnu nejméně o třicet let. Kdo by se chtěl rekreovat u smradlavé továrny. Až po uhašení peci v roce 1876 mohli místní uvažovat o založení letoviska. Pozemek s chalupou čp. 137 během následujících sto dvaceti let získal několik prvenství. Za každým stálo odhodlání majitelů posunout služby pro hosty na lepší úroveň, než bylo v kraji zvykem.

První hostinské pokoje

Klara a Johann Buchberger zřídili pokoje pro hosty ve své chalupě jako první v Peci. Léto 1897 se kvůli velké povodni nevyvedlo podle jejich představ, ale zájem v dalších letech jim umožnil k chalupě přistavět celé křídlo s dalšími pokoji. Stali se inspirací pro mnohé sousedy. Postupně většina chalup v Peci měla hostinské pokoje. Horalé odmítali cizí investice, ale pravdou je, že zásadní stavby tu nakonec postavili lidé jedinud. Stavitelé prvního hotelu Petzer roku 1888 i později většího Grandhotelu (dnešní Hořec) nebyli místní lidé. Johann Buchberger měl s Klarou čtyři děti. Jediný syn brzy zemřel a podnik převzala nejstarší dcera Julia. Nejspíš zůstala svobodná, a tak prodala pension i s pozemky nejvyšší nabídkce, která přišla z Hradce Králové.

První akcionáři

V pensionu Buchberger měl od roku 1923 v nájmu obchod s provozovnou místní řezník Josef Berauer. Od stavitele Franze Fimmela ze Svobo-

dy si nechal připravit plány na zásadní investici. Jenže Městskému pivovaru v Hradci se dařilo a akcionáři se rozhodli investovat právě v Peci. Koupili nabídnutou chalupu čp. 137 i s pozemkem. Podle plánů inženýra Fimmela postavili v roce 1929 čtyřpodlažní zděný hotel Sport. V přízemí zbylo místo i pro Berauerovo řeznictví. První větší investice českých majitelů do Peci přivedla novou klientelu, hoteliér Jaroslav Dušek se vyznal. Po desetiletém provozu byl český majetek v zabraných Sudetech vyvlastněn ve prospěch říšského Němce Hanse Mörtla. V červnu 1945 hotel převzal nájemce Antonín Pražák, hoteliér z Prahy. Po třech letech opět přišlo znárodnění a z hotelu byla na dlouhých čtyřicet let zotavovna revolučních odborů.

První Superior čtyřhvězdičkový hotel

Na takovou investici horské město dlouho čeká. Dosud se nejen v Peci stavěly především apartmánové domy s roztroušenou majetkovou strukturou. Zdevastovanou zotavovnu nejpozději v červnu 2020 nahradí nový hotel Hradec. V Bukovém údolí už probíhá nepřehlédnutelná výstavba podle návrhu týmu přední české architektky a designérky Barbory Škorpilové. Moderní komplex je složený ze třípodlažního podzemí. Na hlavním objektu ještě přibudou Severní a Jižní věž. Povrchy jsou navrženy z pravého kamene, dřeva a skla. Hotel hodnocený jako čtyři Superior, tedy lepší čtyřhvězdičkový, nabídne sto padesát lůžek, dva kongresové a dva víceúčelové sály se zázemím kuchyně pro více než dvě stovky účastníků. Designová restaurace bude otevřená i neubytovaným hostům. Wellness má kromě velké vířivky a sauny také masážní studio. Obchod směřovaný do hlavní ulice nabídne značkové sportovní vybavení a módu. Provoz zajistí více než pětaticet trvale zaměstnaných lidí. Většinovými akcionáři, a tedy hlavními investory, jsou Martina a Tomáš Otrubovi. V roce 2010 našli druhý domov v tradiční chalupě na Valšovkách. Po dokončení opravy tam u hlavní cesty postavili zajímavou dřevěnou kapličku. Tomáš Otruba nám vysvětlil, že se s místem sžil a chce být součástí místní komunity. Už je trvalým obyvatelem, a hlavně novým patriotem města pod Sněžkou. I proto namísto investice do rychle zhodnocených apartmánů s partnery zvolili těžší, ale kreativnější a městu prospěšnější cestu.

www.hotelhradec.cz

Hans Bönsch 1926: Odstavená huť Jedová chýše a vlevo Buchberger čp. 137, pohlednice koupená pro archiv VV 1995.

Adolf Walter 1931: Hotel Sport, později Hradec čp. 137, pohlednice koupená pro archiv VV 1996.

Významné jubileum

Před devadesáti lety zapsali lidé s jasnou představou a pevnou vůlí Janské Lázně do historie České republiky. Jedním z tvůrců úspěchu byl nadaný strojař a podnikatel František Wiesner. Syn majitele kotlární, strojírní a slévárny Karla Wiesnera z Chrudimi, již v jedenadvaceti dokončil fakultu strojního inženýrství na technice ve Vídni. Složit státnici na ČVÚT v Praze stihl ještě před vypuknutím Velké války. Brzy na to musel převzít vedení firmy a vedl si výborně. Především ve výrobě průmyslových kotlů vlastní konstrukce. Počátkem dvacátých let jeho továrna spustila výrobu prvních nákladních lanovek určených především pro armádu. Rodina Wiesnerů jezdila roky lyžovat do Krkonoš. Dobře se znala se zakladatelem organizovaného lyžování v Čechách Josefem Rösslerem Ořovským. Jistě i proto lyžař František Wiesner zajásal při možnosti postavit vůbec první osobní lanovku v Čechách. Za patnáct měsíců vedla 3,1 km dlouhá lanová dráha se dvěma protijedoucími kabinami z centra lázní na vrchol Černé hory. Firma stihla dílo předat k desátému výročí Republiky československé. O deset let později v zimě 1938 Wiesnerovi lidé vyzkoušeli v Janských Lázních první lyžařský vlek vlastní konstrukce. Nejslavnější stavbou společnosti Fr. Wiesner Chrudim byla roku 1940 dokončená nejdelší osobní lanovka na světě z Tatranské Lomnice na Lomnický štít. Drama následných let zabránilo Františku Wiesnerovi uspět v nebyvale se rozvíjejícím odvětví lanových drah a lyžařských vleků. V roce 1945 jeho českou firmu loupeživým způsobem zestátnilo obnovené Československo. Dobře vyškolený personál ještě stihl postavit sedačkovou lanovku na Sněžku, aby sloužila přes šedesát let. Wiesner založil novou strojírenskou firmu, ale i o tu po převratu 1948 přišel. V pořadí druhou lanovku na Černou horu budoval v nové trase nástupnický státní podnik Transporta od prosince 1969 do března 1980, tedy přes jedenáct let. V červenci 1996 lanovou dráhu v privatizaci koupila místní společnost Mega Plus. Měla jasnou vizi vrátit Janské Lázně opět na špičky lyžařských a turistických míst střední Evropy. Jedním z úspěchů je v pořadí třetí lanovka na Černou horu, dosud jediná osmimístná kabinková v Česku. Františku Wiesnerovi by se jistě líbila, jen by zalitoval, že ji nemohla navrhnout a vyrobit jeho česká firma. Po úspěšných letech k Janským Lázním společnost Mega Plus přibrala ještě areály s lanovkami a lyžařskými vlekami v Černém Dole, Peci, ve Velké Úpě a Svobodě nad Úpou. Vznikl největší lyžařský region v Česku. Tým z Černé hory nás dalším a dalším vylepšováním přesvědčuje, že jej touha vybudovat skvěle fungující lyžařskou a turistickou oblast neopouští. A je to vidět i v nabídce letních programů.

Kopec aktivit

Pod tímto sloganem letní sezóny najdete ve SkiResortu Černá hora – Pec řadu možností organizovaných týmem SkiResort Live. V loňské sezóně se svezlo na horské koloběžce jedenadvacet tisíc lidí. V pěti půjčovnách jsou letos připravené tři stovky koloběžek vybavených kotoučovými brzdami. Půjčíte si je v dolní i horní stanici Černohorského Expressu, na Hoffmannových boudách a od poloviny letní sezóny také ve Velké Úpě a u horní stanice lanovky Portášky. Při převzetí dostanete přilbu i doporučení nejlepší sjezdové trasy. Na koloběžce v létě zažijete podobný pocit z jízdy jako při sjezdu na lyžích. V půjčovně dolní stanice kabinkové lanovky Černohorský Express jsou připravená nová trailová elektrokola SCOTT ve třech velikostech. Můžete si půjčit i vozík pro děcko. Doporučujeme provést telefonickou či elektronickou rezervaci. U horní stanice je Dětský park Kabinka. Zde nejvýše položená lezecká stěna v ČR pro začínající i zkušené lezce nabízí čtyřicet možných cest. Jste-li začátečníci, využijte rady instruktora. Další výzvou jsou dovednostní disciplíny slackline a bungee trampolína. Děti si oblíbily šlapací káry a lodičky s ručním pohonem vyplouvající na hladinu retenční nádrže. Celodenní jednorázové vstupné do parku je 100 korun. Pro vícedenní aktivní pobyt se vám vyplatí koupit TourPAS s neomezeným počtem jízdy lanovkami Černohorský Express (9–18 hodin), Hnědý Vrch (9–17) a Portášky (9–18.30). Jezdí denně každou půlhodinu, jen Hnědý Vrch má v září a v říjnu omezení na dny volna. O prázdninách jsou lanovky propojené TourBUSEm, v září jezdí jen v sobotu. Stejně jako lanovky vozí kola i koloběžky. Program si naplánujete s mapkou SkiResortu, dostanete ji zdarma s provozními údaji v každém TIC.

Město Pec v rámci společného programu se sousedním městem Karpacz připravuje Herní krajinu PECKA. Otevře se koncem července ve Velké Úpě nahoře na Hoferových boudách v návaznosti na lanovku Portášky. Vzniká podle návrhu z různých aktivit známého výtvarníka Matěje Hájka ze skupiny Ztohoven. Děti i dospělí si projdou stezku s velkou sochou rysa, mloka, mraence, vystoupají na rozhlednu v podobě jeleního paroží, vyzkouší si lanovou trasu. Herní krajina bude přístupná zdarma denně od 9 do 18 hodin.

SkiResort ČERNÁ HORA – PEC, provozuje společnost MEGA PLUS, Janské Lázně čp. 265, PSČ 542 25, infolinka 00420 840 888 229, e-mail: skiresort@skiresort.cz, SkiResort Live tel. 733 737 840.

www.skiresort.cz

Akce Janské Lázně: 15. 9. Den černohorské lanovky k 90. výročí.

Neznámý autor 1928: Kabina lanovky č. 1 při první veřejné jízdě z Janských Lázní na Černou horu 31. 10. 1928 a č. 2 v horní stanici poprvé za zimního provozu. V dolní i horní stanici měli pasažéři na očích smaltovou tabuli s výrazným Fr. Wiesner Chrudim, soubor fotografií pro pozdější archiv VV věnoval Jindřich Kremlíčka ml. 1988.

Vynález fotografie před více než sto osmdesáti lety přinesl uchování reálné podoby věcí dávno minulých a jinak zapomenutých. Jeden z největších objevů lidstva nám umožňuje vidět okamžiky, které bychom si z pouhého popisu těžko představili. Proto jsou fotografie vedle jiného poslání také krásnými dokumenty.

Nejstarší fotografie lázní

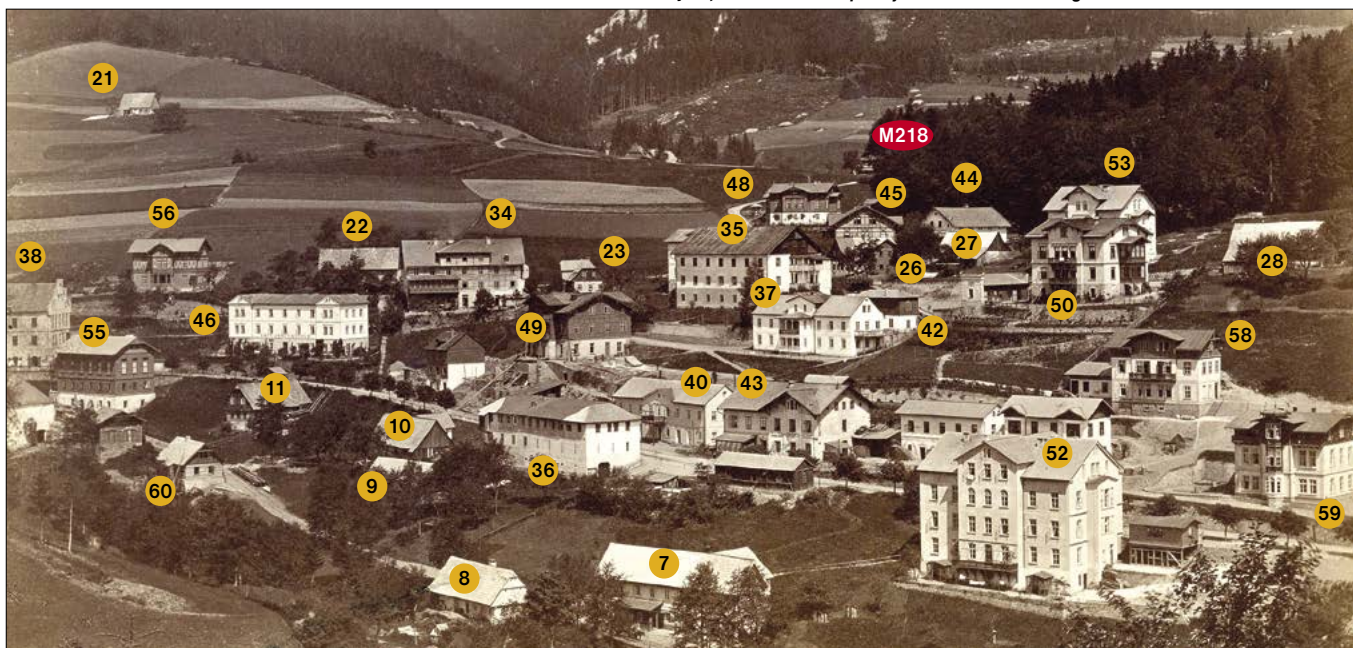
Do Janských Lázní hosté přicházeli a později přijížděli ještě před rozvojem tradiční turistiky. Lákala je léčba v termálních pramenech. Ostatní sídla v Krkonoších byla dřevěnými vesničkami s chovem dobytka, když se po Janských Lázních procházeli urození pánové a dámy z vyšších vrstev tehdy hodně rozdělené společnosti. Od konce 18. století převládala bohatá slezská a pruská klientela. Lázně pod Černou horou mají několik prvenství. Především sem pravidelně přijížděli hosté na delší pobyty, aby se zbavili svých neduhů a přitom vyrazili do okolí a objevovali zapadlá místa v horách. Klienti lázní byli i prvními turisty v dnešním pojetí. Vyžadovali dobře připravené služby a zajímavý program. Není divu, že první fotoateliér na české straně Krkonoš vznikl před rokem 1871 právě v Janských Lázních. Anton Carl Pitzeck v domku čp. 42 otevřel pobočku své hlavní provozovny v Trutnově. Předpokládáme, že to bylo v návaznosti na dokončenou železniční trať do Svobody nad Úpou v prosinci 1871, která zvýšila počet hostů i potencionálních zákazníků. První janskolázeňský fotograf tvořil hlavně portrétní vizitky a kabinetky, občas vyrazil fotografovat i do hor. Nejpозději v létě roku 1873 si postavil dřevěný deskový fotoaparát v místě, kde o patnáct let později vznikl katolický kostel. Pořídil nejstarší nám známý pohled na Janské Lázně, ve stejný den nejméně ještě jeden v opačném směru. Na obou fotografiích je mnoho zajímavých detailů, které si snad brzy prohlédnete zvětšené po umístění do připravované aplikace Archa Krkonoš. Výřez zajímavějšího snímku jsme teď opatřili kvůli orientaci číslováním domů. Janské Lázně mají výhodu, že tu dodnes platí první číslování z roku 1771, takže čísla objektů na fotografii jsou stejná i po sto čtyřiceti pěti letech. Jen mnohé domy zmizely či jsou přestavěné. Podívejme se na dokumentární fotografii podrobně.

Janské Lázně patřily k panství Vlčice, vzadu za dnes hlavní silnici k Hoffmannově boudě začínalo maršovské panství tehdy spravované synem Bertholda Aichelburga mladým hrabětem Alfonsem. Dobře je vi-

dět ústí atraktivního Klausového dolu i skalní výchozy zvané Harfa. Ještě výraznější skalnatý turistický cíl Modré kameny jsme museli kvůli místu z fotografie odříznout. Vzadu málo zřetelný a dodnes oblíbený hostinec Lesní dům měl tehdy vysoké číslo 218, protože patřil do katastru Maršova. Majitel panství Vlčice Jan Adolf Schwarzenberg v letech 1675 až 1685 vedle již využívaných lázní nechal postavit dvaadvacet chalup tvořících základ osady Johannesbrunn, tedy Janův pramen či zřídlo. Na fotografii jsou mezi pozdější zástavbou vidět ještě zachované schwarzenberské chalupy čp. 8, 9, 10, 11, 21, 22, 23, 26, 27 a 28. Dochovaly se jen osmička a devítka, z dalších původních staveb mimo snímek ještě pětka a šestnáctka. Jiným typem lidové stavby je vlevo dnes upravená chalupa čp. 60, kterou při fotografování právě dokončovali. Proto má i v tu dobu nejvyšší číslo. Prvními lázeňskými domy mimo centrum s prameny byly výrazné budovy čp. 34 a 35 postavené nejspíš roku 1840. Stejně u ostatních lázeňských domů se podle politické situace měnila jejich jména. Všichni současní pamětníci vzpomínají na oblíbenou restauraci Bílý kříž čp. 34. Býval to hotel Německý dům a mnoho let patřil rodině Wenzela Starka. Významný hoteliér sem přišel roku 1850 ze Žatce, později byl i starostou Janských Lázní. Spolu s dětmi provozoval ještě rodinné podniky Korunni Princ Rudolf čp. 46, tedy pozdější Achilleion, a až po pořízení tohoto snímku vystavěné vily Sanssouci a Stark. Před řadou let neuváženě zbořený Bílý kříž i sousední vilu Stark nahradil nyní založený park. Druhý nejstarší lázeňský dům na snímku čp. 35 se předloni dočkal důstojné rekonstrukce. Při tom jsme mohli zdokumentovat suterén a přízemí pracně vystavěné z místního kamene i odhalené první patro z tradičně ručně tesaného roubení. Na snímku dominantní stavba se jmenovala původně Poštovní a potom Vídeňský dvůr. Podobně jako po vyhlášení Československa musely zmizet sochy Habsburků, byla z nařízení úřadů nepřipustná jména domů připomínající monarchii. Majitel Johann Kuhnert junior přejmenoval hotel na Marienhof, tedy Mariánský dvůr. Po druhé světové válce zase vadilo křesťanské znějící jméno, tak dům chráněný jako kulturní památka se už sedmdesát let jmenuje neutrálně Vltava.

Roku 1855 stát dokončil silnici ze Svobody, předtím do lázní vedla jen spodní cesta kolem starých chalup čp. 7 až 11. Během deseti let u nové komunikace podnikatelé založili několik dodnes výrazných lázeňských

Anton C. Pitzeck asi 1873: Pohled na Janské Lázně od jihu, foto redakci VV poskytl Vladimír Aichelburg 2012.

domů, jako je Zlatá kotva čp. 40 nebo naproti dům čp. 36 později v majetku místního učitele a propagátora lyžování Kajetána Bayera. V letech 1865 až 1873 vyrostly lázeňské domy od čp. 50 do 59 na pravé straně fotografie. Roku 1897 do Janských Lázní přišel podnikatel židovské víry, rodák od Vídně Emil Spiro. S manželkou Klarou postupně koupili čtyři lázeňské domy, také na fotografii nejvýraznější pětipodlažní hotel Austria čp. 52. Ten museli po roce 1918 přejmenovat. Zvolili původnímu jménu podobné Astoria. Na hlavní ulici provozovali ještě Zlatou kotvu čp. 40 a nad ní Zámeček čp. 37. K tomu patřil někdejší fotoateliér Antona C. Pitzeka čp. 42, z kterého vytvořili Israelitische Bethaus, tedy židovskou modlitebnu. Za druhé světové války potkal rodinu Spiro stejný těžký osud jako ostatní české Židy. Přežila jediná vnučka. Modlitebnu nacisté vypálili a v zabaveném hotelu Astoria se usadil městský úřad a správa lázní. Za pozornost na fotografii A. C. Pitzeka stojí i nejvýše položená vila čp. 48 nazvaná podle majitele rytíře Maximiliana Walzela. Cestu k Lesnímu domu nechal zřídit továrník z Dolního Maršova a krkonošský mecenáš Prosper Piette, proto dnešní Rekreační ulice dlouhou nesla jeho jméno. Syn majitele textílek Clemens Walzel si vzal Pietteho dceru Rosl. Unikátní dřevěná vila Walzel byla po válce přejmenovaná v duchu doby na Rudou hvězdu. Jen o kus výše měl dům Valerie čp. 66 další významný textilní podnikatel z Trutnova Alois Haase. Přestože šlo o dvě výstavní vily, byly nedávno v zuboženém stavu zbořeny. Největší textilní podnikatel rakouské monarchie ve fotografii zachycené době Karl Faltis z Trutnova si tu zřídil třípodlažní lázeňský dům čp. 50, tedy dnešní Astrid. Většinu objektů ale spravovali místní lidé. Hoteliéři Bayer, Kraus, Kuhnert, lékař Schenkendorf, Schröter, Spiro, Stark, Sturm, Valter a Zippel provozovali na konci 19. století každý několik prvotřídních podniků, zatímco v okolních vesnicích zřizovali teprve první hostinské pokoje. Výmluvné je porovnání této fotografie s Pitzekovým snímkem Pece ze stejné doby. Neopakovatelný rozvoj Janských Lázní způsobily dva tryskající prameny teplé a minerály obohacené vody spolu s odhodláním místních lidí.

Turistický cíl na Černé hoře

Hospodář a obchodník s dobytčím z Velké Úpy Ignaz Bönsch měl se dvěma manželkami v letech 1844 až 1890 třináct dětí. Založil nejzná-

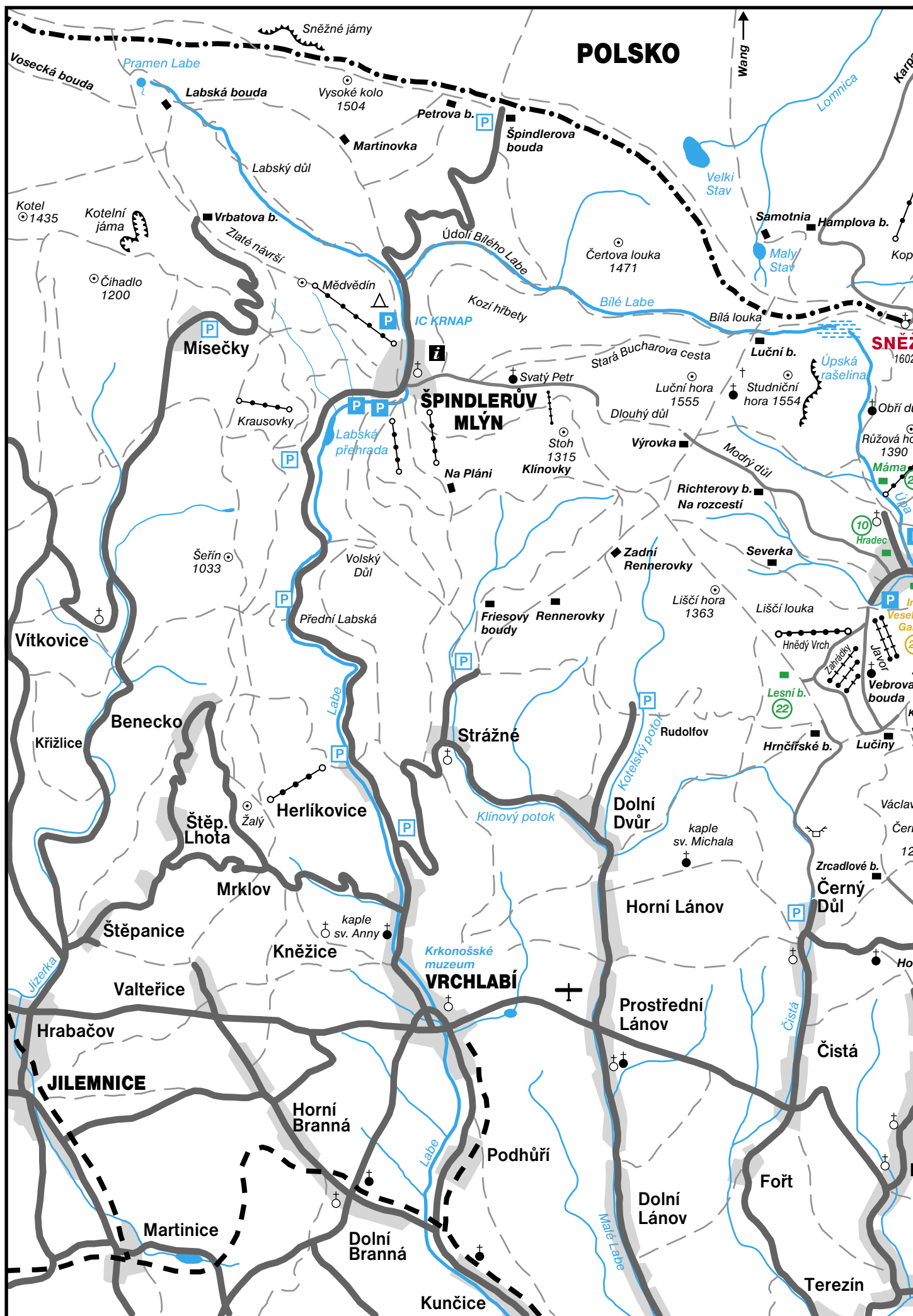
mější dynastii krkonošských boudařů, která pozvedla na vysokou úroveň mimo jiné známé podniky Luční, Rennerovu, Richterovu a Klínovou boudu. V pořadí pátý syn Robert Bönsch se osamostatnil a roku 1888 koupil od hospodáře Wenzela Sagassera obyčejnou chalupu na Černé hoře. Znal potenciál lázeňských hostů, jen je musel přesvědčit k výšlapu na 1300 metrů vysoký kopec. Podařilo se mu vytvořit oblíbený turistický cíl, který byl ve všech průvodcích, propagačních materiálech a na mnoha pohlednicích. Boudu na Černé pasece jistě postavil i kvůli nádhernému výhledu na hlavní krkonošský hřeben se Sněžkou na obzoru. Dobře vedená restaurace byla základem úspěchu, atraktivitu místa podpořila vyhlídková terasa a později dřevěná věž (též VV 18/2002). V létě 1909 už byl známým boudařem. Na Černou horu pozval profesionálního fotografa z trutnovského ateliéru Burghardt a Hamann, aby pořídil komerční snímky s boudou a Sněžkou v pozadí. Při této příležitosti vznikla i fotografie „pracovního kolektivu“. Zaměstnanci obklopili šéfa Roberta Bönsche s manželkou Marii. Focení se zúčastnily také nejméně čtyři z jejich pěti dětí. Před rodiči ležela Elisabeth, Emma a sedmiletý Karl, který se později osamostatnil a provozoval hostinec na Zrcadlových boudách. Ruku na rameno otce položila nejspíš dcera Marie, která pomáhala s vedením podniku. Skupina se porovnala před samostatným po svahu postaveným domkem jen pro ubytování hostů. Všechny deset pokojů mělo samostatný vchod, o dobré úrovni svědčí i ručně háčkované záclony a látkové rolety pro zatemnění. Za pozornost stojí oblečení zaměstnanců. Bílá košile s vysokým škrobeným límečkem byla samozřejmostí, i pokojské měly vyšíváné zástěry, secesní spony na opasku a krajkové límce. Robert Bönsch si stejně jako všichni tehdejší jansko-lázeňští provozovatelé služeb potrpěl na vysokou úroveň. Po dokončení lanovky na Černou horu roku 1928 ještě stihl postavit novou Černou boudu s velkou restaurací a stovkou lůžek. Dnešní Černá bouda je již třetím objektem na místě se stále okouzlujícím výhledem ke Sněžce.

Akce v Janských Lázních: 24. 6. Magický den sv. Jana, VII – VIII neděle od 14 hodin promenádní koncerty, 11. 8. Tradiční běh na Černou horu, 26. 8. Den s Krakonošem, 1. 9. Krkonošská 70 MTB, 28. 9. Kulinářský den.

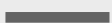
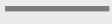
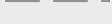
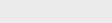
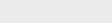
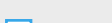
www.janske-lazne.cz

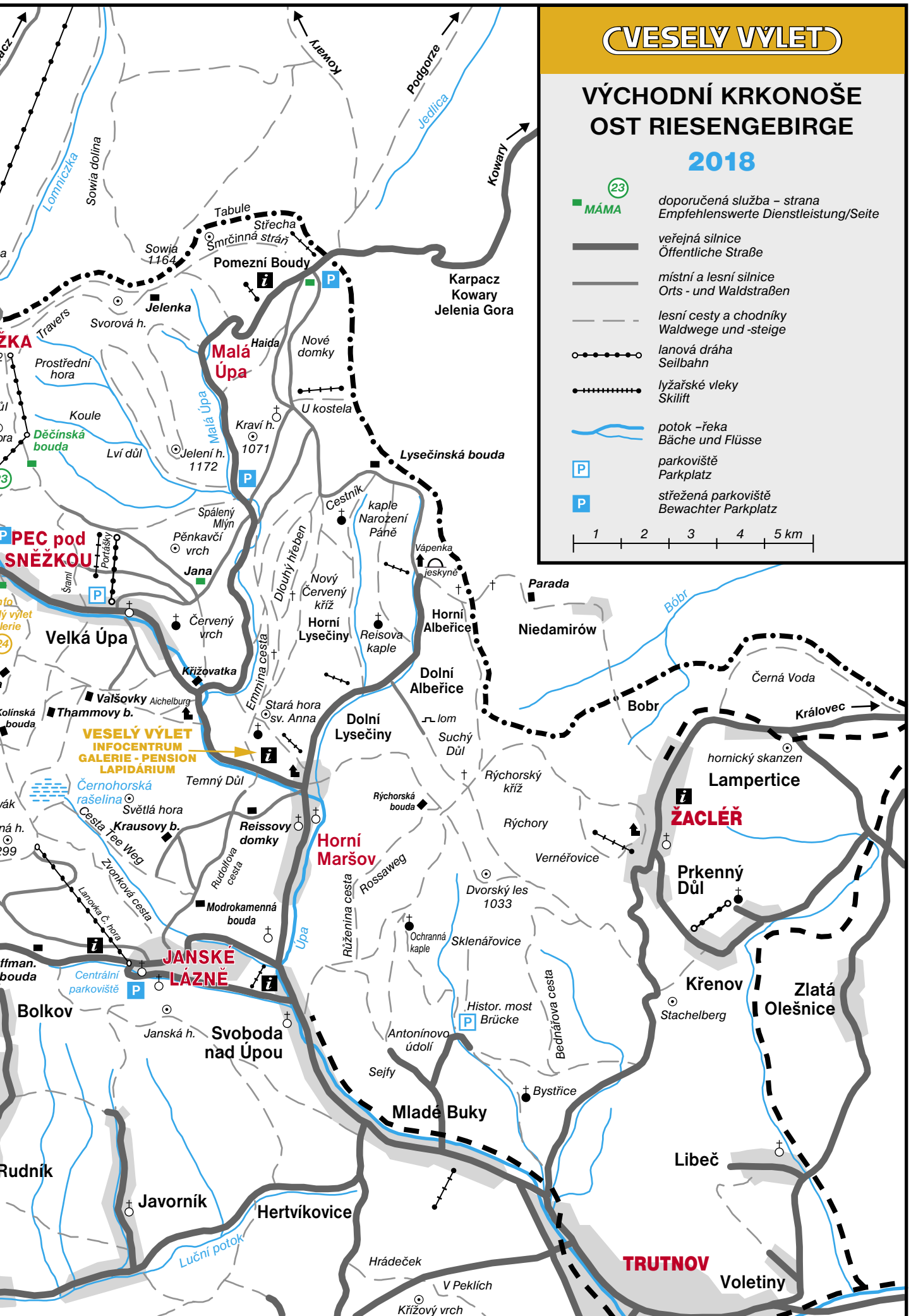
Ateliér Burghardt a Hamann 1909: Rodina Roberta Bönsche s personálem Boudy na Černé pasece, foto do archivu VV věnoval Petr Diviš 2015.

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE 2018

- **MÁMA** doporučená služba – strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite
 - veřejná silnice
Öffentliche Straße
 - místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen
 - lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige
 - lanová dráha
Seilbahn
 - lyžařské vleky
Skilift
 - potok – řeka
Bäche und Flüsse
 - parkoviště
Parkplatz
 - střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz
- 1 2 3 4 5 km

Historické centrum U kostela

Dobové fotografie nacházíme nejčastěji vytržené z kontextu na burzách, v antikvariátech, ve sbírkách nebo v přestěhovaných rodinných albech. Dva výjimečné snímky z Malé Úpy zůstaly od pořízení skoro před sto dvanácti a devadesáti lety na svém místě. Starší fotografie zachycuje jedno z nejmalebnějších míst v Krkonoších. Visela v rámečku už ve staré Lofově chalupě, aby potom zdobila chodbu nového stavení zachyceného při výstavbě na druhé fotografii. Obě vyprávějí mnohé z historie horské obce Malá Úpa.

Minulou zimu štáb francouzské televize hledal lokaci pro natáčení vánoční romance v hlavní roli s Barbarou Cabritou. Požadovanou idylickou alpskou vesnici našel v Krkonoších. Přestože do historického centra Malé Úpy U kostela v zimě nevjedou auta, podstoupili kvůli výjimečnému místu obtížný transport techniky, dekorací a padesáticenného štábu. Malebnost vytváří soubor původních staveb s dominantním kostelem svatého Petra a Pavla. Před stavbou prvního dřevěného kostela roku 1788 tu na jednom z mála rovných míst v Malé Úpě stála jediná chalupa. Na fotografii je vidět zcela vlevo. Zachovala se dodnes a z jiných dokumentů víme, že stejně jako ostatní domy té doby mívala půdu přístupnou maloupským senikovým vikýřem. Ten je jen naznačený na vedlejší budově staré školy postavené roku 1875. Mnohé domy v drsných podmínkách zpevňovalo zvalbení střechy. Zešíkmení nad štíty bylo pracnější, ale odolnější vůči větru. Vzadu u kostela je vidět fara. Budovy financované v 18. a 19. století monarchií, školy, fary, celnice, soudy a jiné úřady, měly jako poznávací stavební prvek valbové střechy. Tady v Malé Úpě nejspíš roku 1855 valbu doplnil výrazný rizalit s předsíní a prázdným pokojem pro hosty v prvním patře. Za presbytářem kostela vyčuhuje dnes jedna z nejzajímavějších chalup Malé Úpy s výjimečně dochovaným endemickým senikovým vikýřem. Vpravo od hřbitova stojí Kirchaschenke, jak v místním dialektu říkali dodnes otevřeně hospodě U kostela. Vznikla ve stejné době jako fara a kostel. Severní štít měla chráněný proti sněhu a větru hlubokou valbou. Přestavěli ji roku 1910, a protože se tu často střídali hospodští, držela si neutrální pojmenování U kostela. Na snímku vpravo od vchodu stojí v bílých zástěrách nejspíš Johann Sagasser s manželkou Annou, rozenou Kirchschlager. Hospodský má na hlavě tradiční fez. Na fotografii zcela vlevo částečně zakrývá nejstarší chalupu obyčejná kůlna. Nyní je upravená pro rekreaci s názvem Fandova budka, ale tehdy ukrývala hasičskou stříkačku.

Vedle školy stával sušák na hadice. Na podobné konstrukci s žebříkem by školáci mohli cvičit šplh na laně, ale v době pořízení fotografie děti z Malé Úpy hodiny tělocviku nepotřebovaly. Vždyť ty z Latova údolí, Dolských nebo Žacléřských bud sem chodily až pět kilometrů pěšky. Stejně daleko to měli lidé z dalších lučních enkláv na mši do kostela založeného z vůle císaře Josefa II. Základní kámen požehnal 24. června 1788 maršovský farář Franz C. Mayer. Po patnácti letech po úderu blesku v září 1806 museli farníci kostel obnovit. Na fotografii má věž ještě původní malou báň, po roce 1900 tesaři provedli bachratější a nutno říci mnohem hezčí. Při focení ještě nestál hostinec Johanna Taslera, dnes zvaný Sokolí boudy. Do roku 1909 se jeho rodina tísnila v nejstarší chalupě, než vedle postavil na svou dobu výstavní hostinec. Chalupa s koloniálem Johanna Berauera je schovaná za školou, přitom v nezachyceném domě fotografie visela. Autorem je nejspíš pán v klobouku, který se pro vyvážení kompozice snímku lokality U kostela se Sněžkou na obzoru postavil před objektiv deskového aparátu.

Karel Lof a český živel

Asi v roce 1836 postavil vedle fary prostou chalupu Florian Hübner. Johann Berauer sem z Velké Úpy přišel v roce 1892, aby s manželkou Annou otevřeli obchod, tedy obyčejný vesnický koloniál. V chlívě nedrželi krávy jako ostatní sousedé, jen kozy a jednoho koně pro dopravu zboží. Nejmladší dcera Agnes se v květnu 1895 narodila již v Malé Úpě a za kmotra měla Johanna Taslera seniora z protější chalupy. Berauerovi k té své přistavěli neobvyklé kolmé křídlo a vedle rozšířeného obchodu pronajímali dvě místnosti obci Dolní Malá Úpa pro sídlo obecního úřadu. Neměli syna, a bylo jasné, že chalupu s živností převezme jedna z dcer. Před vyhlášením Republiky československé 28. října 1918 bylo v Malé Úpě mnohé jinak než nyní při stoletém jubileu. Kromě hlavní silnice, kostela a školy měly všechny louky, lesy, potoky, cesty a domy privátní majitele. Ve 223 domech žilo tisíc trvalých obyvatel, kteří mluvili svou vlastní verzí německého jazyka. Jako první Čech se tu usadil pánský krejčí Karel Lof. Narodil se v dubnu 1897 v Neufeldu v Dolním Rakousku, ale vyrůstal u Jaroměře a neuměl skoro německy. V roce 1919 se ocitl v uniformě československé armády v Malé Úpě. Měl za úkol vytyčení státní hranice. Na tancovačce v hostinci Johanna Taslera se seznámil s Agnes Berauerovou. Protože neuměla česky a Karel moc německy, milostné dopisy si psali s pomocí slovníku. Svatbou 11. června 1921 vytvořili první českou menšinu v Dolní Malé Úpě. V horním

Neznámý autor před 1900: Škola, fara, kostel, hřbitov a hostinec v Malé Úpě, foto poskytl Karel Lof v létě 1982.

dílu obce se při sčítání lidu k českému mateřskému jazyku a tím k české národnosti hlásili ještě dva noví příslušníci finanční stráže, celník s rodinou a strážmistr četnictva. Po svatbě si Karel u tchánova koloniálu v chalupě čp. 68 zřídil pánskou krejčovskou dílnu. Později se stal i jedním ze dvou českých listonošů. Poštu roznášel jednou cestou do Spáleného Mlýna, druhou zpět ke kostelu a pak ještě k Pomezním Boudám. Doručoval třeba na Šimovy chalupy nebo až na Jelenku. Dopisy vydával a přijímal i v neděli dopoledne, když lidé šli na mši do kostela. Brzy po svatbě se s Agnes odhodlali postavit nový, moderní dům s obytným polopatrem neboli půlštókem. Když měli sroubené první řady trámů, vznikla památná fotografie. Karel Lof se s Agnes a její sestrou Annou opřeli o hladce oloupané klády připravené k tesání.

Dřevěná vesnice

Malá Úpa je od založení roku 1566 dřevěnou vesnicí, to se u většiny staveb s ohledem na chalupářské využití nezměnilo. Z tesaných trámů roubené domy mají jednoduchý krov se starým hambalkovým a většinou novějším vaznicovým provedením. Krokve lidových domů zpevňuje dlouhý příčně zadlabaný trám a tesané latě. Na ně se přitloukal dvojité vrstvený štipaný šindel. Hlavním nástrojem stavitelů zdejších domů proto byla po staletí sekýra. Později se naučili s ruční dvoumužnou rámovou pilou řezat fošny na podlahy i stropy a prkna pro bednění. Tesařské práce zvládal každý hospodář, a proto si sousedé rádi přivydělali při stavbě nového domu, jako v případě novostavby manželů Agnes a Karla Lofových. Na amatérském, kdysi přehnutém snímku jsou vidět dva různé typy seker potřebných k tesání trámů. Chlapec vpravo drží úzkou uživanou pro sekání příčných záseků neboli vrubování, aby se snadno odtesávalo boční dřevo mnohem větší šířkou. O takovou sekeru se opírá tesař v první řadě vedle majitelů. Další stavitel na snímku dlátý formátují spoje, především nárožní rybiny a čepy u oken a dveří. V celé hrubé stavbě nejsou žádné vruty, šrouby ani hřebíky. Lofova chalupa čp. 68 stojí u kostela v dobré kondici dodnes. Přispělo k tomu i kvalitní dřevo ze zimní těžby přivezené ze slezské strany hor. Aby dům splatili, nejlepší místnosti pronajali poštovnímu úřadu s pobočkou spořitelny. Vydržela tu do roku 1948.

Hajný Karel Lof

Na konci roku 1933 se v chalupě narodil Karel Lof junior. Kmotrou mu byla

sousedka Taslerová. Podobně staří krejčí a také listonoš Karel Lof a hospodský Johann Tasler junior byli dobří přátelé. Přesto Johann nedokázal zabránit, aby po záboru Sudet v říjnu 1938 zfanatizovaná učitelka a pozdější vedoucí Hitlerovy mládeže organizovala rozbíjení oken Lofovy chalupy. Ze strachu před nacisty Karel Lof utekl i s německou manželkou a dvěma syny do Hradce Králové. Po návratu v květnu 1945 Karel také nedokázal zabránit, že jeho slušného a politicky korektního přítele Johanna Taslera vybrali revoluční gardisté a jako pomstu za rok 1938 na Pomezních Boudách zastřelili. Rodiny zůstaly v kontaktu i po vysídlení maloupských Taslerů do západního Německa a jako důkaz proměny myšlení se mnoho let přáteli také s dcerou oné učitelky. Karel Lof mladší vystudoval hájenskou školu, otec krejčí mu ušil první lesnickou uniformu. Po tříleté praxi v Krušných horách a půlroční práci na důlním díle Prokop v Obřím dole se vrátil do rodné Malé Úpy. Z Krušných hor si do hájovny nedaleko kostela přivedl paní Alenu. Po šedesáti letech v Malé Úpě může dnes radit manželkám případných zájemců o trvalé bydlení, jak vydržet v krásné, ale často drsné obci vysoko v horách. V poslední dekádě své lesnické praxe zažil imisní kalamitu, která zničila téměř všechny porosty v okolí kostela. Ještě organizoval zalesnění holin a jeho památníkem jsou krásné zapojené mladé porosty na Kraví hoře, Pomezním i Lysečinském hřebeni. Když Karel Lof odešel roku 1993 do penze, přestěhovali se z hájovny do rodné chalupy u kostela. Byl z matčiny strany desátou krkonošskou generací po dřevaři Georgu Berauerovi zapsaném v seznamu z roku 1644. Jsme rádi, že jsme ho poznali a jeho prostřednictvím i skoro zapomenutou část historie Malé Úpy.

Informační centrum Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27,
tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz. Je otevřené denně od 9.00 do 17.00 hodin, mimo sezónu od 10.00 do 16.00. Dobře se tu domluvíte německy i polsky.

Akce v Malé Úpě: 15.6. – 31. 7. Fotofest Galerie Celnice – workshop a výstava fotografií Jana Pohribného, 23. 6. Maloupský jarmark, 25. 8. Svoboda na hranici – otevření Disidentské stezky, 22. 9. Šlapu na čáru – otevřený cyklistický závod do vrchu, 29. 9. Maloupská vařečka.

www.malaupa.cz

Neznámý autor po 1921: Stavba chalupy čp. 68 U kostela, foto poskytl Karel Lof v létě 1982.

Alena Lofová asi 1965: Hajný Karel Lof se psem Brokem, foto redakci VV poskytla Alena Lofová 2011.

Svornosti k svobodě

Před dvaceti lety patrioti Žaclěře uváděli v život vizi obnovení dávno zaniklého městského muzea. Podařilo se jim vytvořit nejen expozici, ale také v Krkonoších zcela jedinečnou instituci s vlastním výstavním a badatelským programem. Pro představení muzea s širokým záběrem jsme vybrali příběh propojující jeden exponát s dávno zapomenutými fotografiemi. Na začátku neměli v muzeu téměř co vystavovat, nyní expozice a depozi-táře obsahují tisíce položek. Mezi první prohledaná místa patřily prostory spravované městským úřadem. V létě 1998 se vypravil spoluzakladatel a později ředitel muzea Daniel Mach s tajemníkem úřadu Václavem Musilem do temného podkroví radnice. Našli mimo jiné plastiku císaře Josefa II. odstraněnou z pomníku na náměstí už roku 1923. Dnes je odlietek císaře opět na kamenné stěle, nalezený originál vystavují v muzeu. Daniel tehdy na půdě radnice našel také poškozený prapor žacléřských Sokolů. Ručně vyšívanou dvouvrstvou památku převzala restaurátorka textilu Zuzana Červenková a od otevření muzea v květnu 1999 zdobí hlavní expozici.

Na přelomu 19. a 20. století procházely černouhelné doly v Žaclěři nebyvalým rozkvětem. Nedostatek havířů a provozního personálu přinutil akciovou společnost v letech 1900–1901 vystavět Červenou a Bílou bytovou kolonii a provést nábor v širokém okolí. Tehdy do Žaclěře přišlo mnoho Čechů a většina z nich se tu usadila trvale. Vznikla smíšená manželství, kterým pozdější politický vývoj připravil perné chvíle. Národnostní pŕtky umocnilo vyhlášení samostatného Československa. Německy mluvící starousedlíci přímo i skrytě bránili například vzniku české školy. Jednou z forem projevu národního uvědomění český mluvících obyvatel bylo zřízení vlastního centra. Česká menšina hledala místo pro společná setkávání, sportovní a kulturní akce. Již od dubna 1920 připravovala stavbu Národního domu. Brzy po zakoupení pozemku od českého vlastníka Josefa Kuldy vznikly stavební základy, ale potom došly peníze i vůle pokračovat. Stavba se na několik let zastavila. Před fiaskem žacléřské hraničáře, jak místní nazývali lidi z vnitrozemí, zachránili vlastenci z města a okresu Čáslav. Vzali si nad českou komunitou patronát, vydali a prodali stavební dluhopisy. Především jejich přičiněním byl s velkou slávou Národní dům v červenci 1928 uvedený do provozu a slouží dodnes. Atmosféru té doby dobře dokumentují zapsané proslovy plné ostrých slov proti Němcům ze Žaclěře i za nedalekou hranicí. S odstupem devadesáti let je z proslavů funkcioná-

řů cítit vzájemná nevraživost, možná větší než byla mezi sousedy či havíři na šachtě. Jistě podobnou rétoriku užívala i druhá strana zastoupená třeba sportovní organizací českých Němců Turnverein. Její protívahou byla Tělocvičná jednota Sokol Žacléř. K poznání té doby přispěl nedávno získaný dokument. Pravidelný návštěvník muzea Vladislav Halenár dostal před lety od dlouholetého náčelníka Sokola Jana Antoše útlý svazek. V roce 2016 pěknou knihovnickou práci s barevnou sazbou, zlacenými okraji, vlepenými fotografiemi, podpisy a razítky věnoval muzeu. Z dokumentu je jasné, že vystavený prapor věnovala Tělocvičná jednota Sokol Čáslav „svě svěřeníce“ jednotě v Žaclěři při slavnosti 7. září 1935. Z průvodního textu známe jména patnácti žen, které za 518 a čtvrt hodiny prapor ušily a vyšily podle návrhu starosty čáslavského Sokola Jaromíra Jiráska. Nejpilnější byly sestry Marie Kvisová, Tynča Ullmannová, Eliška Krenková a Vlasta Najbrtová, které mohl při práci zachytit neznámý fotograf. Prapor s heslem Svornosti k svobodě nese další symboly jako „lipové lístky slovanské vzájemnosti a kalich z úcty k spravedlnosti a pravdě Husově“. V textu jsou slova o tvrdém životě hraničářů a „lepší budoucnosti českého člověka v pohraničí ohroženém zlovůli drzého souseda“. Odrážejí oprávněné obavy ze silícího národního socialismu v sousedním Německu. Na předání praporu přijelo z Čáslavi 136 členů Sokola a pěveckého spolku Hlahol. Druhý den se vydali s místními na Sněžku a došli do Sokolské boudy na Černé hoře. O úzkém propojení s čáslavskými se dlouhá desetiletí nevědělo, prapor s kopií textu a fotografiemi to teď v expozici připomíná. Na fotografii ze Sokolského dne z podzimu 1936 stojí druhý napravo od praporu spoluzakladatel žacléřského Sokola bratr Stašek. O dva roky později musel stejně jako většina Čechů Žacléř narychlo opustit. Prapor jen zázrakem přečkal období okupace i další léta totality nepřející sokolské tradici.

Městské muzeum Žacléř a Turistické informační centrum, Rýchor-ské nám. 10, 542 01 Žacléř, tel. 499 739 225, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin. www.muzeum-zacler.cz.

Akce v Žaclěři: 9. 6. – 31. 8. výstava Život na Rýchorách – barvy rostlin a ptáků našeho okolí, 5. 7. Den lidových řemesel, 15. 9. Dny evropského dědictví, 29. 9. Žacléřská 70 MTB.

www.zacler.cz

Neznámý autor 1935: Sokolky z Čáslavi vyšívají prapor pro Žacléř, foto redakci VV poskytlo Městské muzeum Žacléř.

Neznámý autor 1936: Sokolský den v Žaclěři, foto redakci VV poskytlo Městské muzeum Žacléř.

Obnovená paměť

Máme v sobě geneticky zakódovanou potřebu patřit do komunity. Podvědomě hájíme zájmy rodiny, obce, školní party, fotbalového týmu a také vlastního národa. Od nepaměti uctíváme náboženské, profesní, politické a národní symboly. Při převratných událostech mají příslušnost ke komunitě a nakládání se symboly silný emoční význam. Jejich ničení nás zraňuje. Příklady jsou plné dějiny. Málo je případů, kdy si ti z druhé strany uvědomí, že zničené symboly patřily k identitě místa vnímaného jako domov.

Hasiči připravili žebříky, lešení s kladkou a 25. května 1923 na Krakonošově náměstí v Trutnově sundali z mramorového podstavce sochu císaře Josefa II. Na fotografii jsme napočítali 650 přihlížejících. Kromě povinně nastoupené školní mládeže sem přišli i pamětníci velké slávy při odhalení pomníku v srpnu 1886. Tehdy stálo na náměstí desetkrát více lidí. Dvoudenních oslav se aktivně zúčastnilo jedenáct tisíc nejen trutnovských občanů. Teď skřípali zuby kvůli nařízení nově vzniklého státu Československo odstranit vše habsburské. Nejen v Trutnově brali přestěhování jejich oblíbeného rakouského císaře, který mimo jiné vydal toleranční patent, jako akt netolerance nových pánů. Můžeme jen spekulovat, kolik z frustrovaných přihlížejících přišlo na náměstí o patnáct let později v říjnu 1938 zvedat k nebi nataženou pravou ruku. Bronzovou sochu císaře od vídeňského profesora Pöningera můžete vidět v Muzeu Podkrkonoší spolu s expozicí Prusko-rakouské války 1866 a novou národopisnou výstavou. Před skoro dvaceti lety vznikl v Trutnově smělý plán postupně opravit i obnovit pokud možno všechny drobné památky, které jsou zároveň prvky v krajině i turistické cíle. Navíc připomínají dávné děje a obnova napravuje i staré křivdy. Mezi prvními město ošetřilo osmdesát památek z války 1866. Čtrnáct dalších se vztahuje k osobnostem a událostem regionu. V pořádku je nyní přes sto objektů lidové zbožnosti, tedy kapliček, božích muk i prostých křížů. Navrácení pomníku císaře Josefa II. na Krakonošovo náměstí patřilo k těm náročnějším nejen vzhledem ke dvoumilionovému rozpočtu. K rozhodnutí přispěla i přimluva historika Vladimíra Wolfa, který pak 12. září 2009 spolu se starostou Ivanem Adamcem sochu odhalili. Již potřetí se kvůli pomníku císaře zaplnilo náměstí. Jestli se dívalo na živého Josefa II. taky tolik lidí při jeho třech návštěvách v letech 1766 až 1779, už ne zjistíme. Původní socha se stala muzejním exponátem, proto podle ní

vznikl odlitek. Stejně jako před 123 lety vydalo město publikaci a pamětní medaili s replikou líčové strany.

Trutnovští obnovili také všechny pomníky padlých z Velké války i se jmény obyvatel obcí a dnes městských částí Babí, Bohuslavice, Horní Staré Město, Lhota, Libeč, Rokytín a Voletiny. V loňském roce zbýval poslední zničený, přitom zcela výjimečný válečný památník z městského parku v Trutnově. Vznikl v roce 1932 v trutnovském ateliéru Emila Schwantnera, před první válkou studenta pražské Akademie u profesora Josefa Václava Myslbeka. S vlastní zkušeností z fronty vytvořil své nejlepší dílo nazvané Tanec smrti, bronzové sousoší s alegorií proměny vojáka v lidskou trosku. Silný protiválečný podtext nemohl o pět let později uniknout nacistickému chápání světa. Nejprve shořela nedaleká synagoga a pak byl roztavený i Schwantnerův památník obětem války. Na aukcích a burzách jsme sbírali fotografie a pohlednice úžasného díla a nikdy nás nenapadlo, že by se náročný výtvar dočkal obnovy. Jenže od 9. září 2017 opět stojí v městském parku. V soutěži uspěla sochařka Paulina Skavová. Na vytvoření repliky podle fotografií a Schwantnerova pracovního modelu měla jen pět měsíců. Je to její šestá práce do veřejného prostoru v Trutnově. Známy je hravý dráček v Dračí uličce nebo horský démon Rýbrcoul inspirovaný 450 let starou podobou v Helwigově mapě Slezska. Při práci poznala mnohé detaily Tance smrti. Třeba chodidla všech čtyř postav jsou obrácená proti směru hodinových ručiček, tedy proti běhu času, stejně jako válka vrací chod dějin. Vojáci mají velké boty, Schwantner z vojny věděl, že všichni fasovali jen jednu, proto největší velikost bagančat. Tři muži, mladý, zralý a starý, vedle sebe stojí v rovnoramenném trojúhelníku. Smrt uprostřed je vyzývá k tanci hrou na flétnu v podobě lidské kosti. Paulina s pokorou pracovala s dílem Emila Schwantnera, ale dobrý pocit má především z reakce pozůstalých. Po osmdesáti letech mohou prstem ukázat na zapsané předky. Jména padlých, nevěstných a ve válce zemřelých jsou na čtyřech deskách seřazená podle abecedy. Úplně poslední mrtvý voják z Trutnova je vzadu dole uvedený Žižka. Může být v Česku trefnější jméno pro bojovníka, i když to nebyl Jan, ale Josef?

Akce v Trutnově: 23. 6. Den bitvy 1866, VI. – X. Sochy v Trutnově, 2. 9. Trutnovský jarmark, 29. 9. Sundávání draka.

www.trutnov.cz

Neznámý autor 25. 5. 1923: Snímání sochy císaře Josefa II., foto redakci VV poskytl Jörg Ackermann 2015.

Neznámý autor 11. 9. 1932: Odhalení válečného pomníku Tanec smrti, pohlednice koupená pro archiv VV 1999.

V horské obci Horní Maršov, složené z dřívě samostatných Albeřic, Lysečín, Temného Dolu, 3. a 4. dílu Maršova, najdete několik výrazných turistických cílů. K památníku lesní hrádek Aichelburg vedou dvě varianty vycházkové trasy. Křížová cesta na Starou horu s kaplí svatě Anny a barevnými obrazy plnými symbolů od Aleše Lamra je jednou z odboček. Jistě byste měli poznat areál starého kostela Nanebevzetí Panny Marie. Za záchranu a provedení obnovy renesanční památky dostala v loňském roce naše komunita zastoupená obcí Horní Maršov a neziskovkou Hradní společnost Aichelburg prestižní ocenění Patrimonium Pro Futuro. Klíče od kostela si vypůjčíte v návštěvnickém centru DOTEK v obnovené barokní památce bývalé fary. Interiér zdobí restaurovaný barokní oltář ze 17. století. Hlavní kulturní událostí letošního léta v kostele je koncert legendární kapely Spirituál kvintet 10. srpna. Když tu v bouřce hrála před deseti lety, ještě na muzikanty v presbytáři padaly kousky omítky. V TIC Veselý výlet v Temném Dole si vypůjčíte klíče od hrádku Aichelburg stejně jako od Muzea Vápenka s osmidílnou expozicí Příběh Albeřic a Lysečín. Tam mezi třemi stovkami fotografií a obrázků najdete i dva nečekaně propojené snímky obyvatel Dolních Lysečín.

Vinný Johann Tasler

Chalupář Karel Zelfel koupil v Dolních Lysečínách pro rodinu dcery Terezy zděnou chalupu čp. 22. Nakonec se rozhodl dům nahradit kvalitní novostavbou vycházející z původního půdorysu a tvarosloví. Jako jeden z mála nás před demolici v červenci 2002 nechal provést průzkum. Mohli jsme nafotit třeba hambalkový krov z 18. století a také prohlédnout nakupené harampádí. Jednu z dřevěných krosen jsme umístili do expozice TIC na Pomezních Boudách. Do depozitu putovala pamětní deska vojenského veterána Ignaze Scholze z roku 1890, dřevěný hák s letopočtem 1879 a ocelovým nožem pro nařezávání drnů při zakládání pole, kamenný válec k pěstování hlíny po zasetí obilí a jiné předměty někdejších hospodářů. Dřevěný vývěsní štít s dvoujazyčným nápisem Obecni úřad v roce 1938 přetřeny na pouze německou verzi Gemeindeamt dával tušit, že v chalupě bydlel a úřadoval starosta Dolních Lysečín. Mezi knihami vynikla brožura vydaná k třisetletému výročí Luční boudy roku 1923 a dvě zasunuté fotografie na tvrdém kartonu. Větší zachytila na konci školního roku 1909 čtvrtou třídu místní školy a druhá podle vzadu uvedených jmen rodinu Jo-

hanna Taslera. Brzy jsme zjistili, že do chalupy čp. 22 hospodář z Velké Úpy přišel roku 1904. Jeho rodina nejméně od roku 1734 hospodařila na Prostředním Výsluní, manželka Anna, rozená, Mohorn pocházela z již zaniklé luční enklávy Laubplan ve Lvim dole. Fotili se roku 1898 u příležitosti prvních narozenin vnuka Johanna Taslera. Jejich dcera Karolína, na fotografii stojí vpravo, porodila dvojčata. Podle matriky neuvědla otce a jeden z chlapců brzy po narození zemřel. Až při přípravě fotografie rodiny Tasler pro expozici Muzea Vápenka na podzim 2011 nás zaujal Johánkův obličej. Ten jsme již někde viděli. Vykulené oči a odstáté uši odhalily zajímavou shodu s jiným, tak rozdílným snímkem.

Při opravě chalupy nedaleko od domu Johanna Taslera našel Jáchym Fantura balíček narychlo uschovaných fotografií a negativů ze třicátých a prvních válečných let. Pořídil je Alfred Kneifel. Kvalitní autentické snímky z fronty jsme využili pro dokreslení příběhu hospodáře z Janových bud Friedricha Kneifela. I když nebyli s Alfredem v posledních generacích příbuzní, umocnily známý dokumentární film Jakou řečí mluví Pánbůh režiséra Pavla Štingla. Vloni nám Michael Kneifel poslal snímky strýcova fotoaparátu Zeiss Ikon 500/2, který rodina dostala zpět poté, co četař Alfred Kneifel v listopadu 1942 padl u města Millerovo v Rostovské oblasti. Velkoformátový aparát je prostřelený, měl ho tedy do poslední chvíle u sebe. V nalezeném souboru byly také dvě fotografie zachycující schůzi místních nacistů pod vlajkou Třetí říše a smrkovými větvíčkami zvýrazněným obrazem Hitlera. Na klopě účastníků jsou vidět propagační plechové odznaky s portrétem Hitlera a heslem „Jeden národ, jedna říše, jeden vůdce“ vydaným po odtržení Sudet od Československa v říjnu 1938. Na snímku jsme ve světlém saku podle vykulených očí a odstátých uší poznali Johanna Taslera. Vyučil se cukrářem, učednický vandr prožil v cukrárně Oswalda Uhmanna v Rumburku na severu Čech. Nevíme, kdy se zradikalizoval, ale v roce 1938 již byl vedoucím místní skupiny Sudetoněmecké strany, a proto se po připojení k říši stal starostou obce. Ostatní účastníky schůze jsme dlouho nemohli určit. První pamětníci dávno zemřeli a potomkům je připomínka působení otců v nacistické organizaci nepřijemná. Okolnosti nás donutily z fotografie v počítači vymazat svastiku a odznaky. Potom se historičce pracující na tématu Albeřic a Lysečín Tamaře Novákové podařilo s pamětníky identifikovat zachycené obyvatele Dolních Lysečín. Zleva seděl Mitlhöner asi Josef, nám už známý starosta Johann Tasler, Franz

Neznámý autor 1898: Rodina Johanna Taslera s vnukem Johannem, foto nalezeno a do archivu VV zařazeno 2002.

Neznámý autor asi 1938: Schůze nacistické strany v Dolních Lysečínách, foto redakci VV věnoval Jáchym Fantura 2000.

Schwantner, Anton Lamer s černým knírem, Josef Schwantner a malinký Alfred Sagasser. Na originálech jsou zde kvůli formátu vyřiznutí Johann Wagner a zatím neznámý muž. Jestliže odmítáme kolektivní vinu českých Němců na rozbití Československa, na fotografii zachycení muži byli vinní podporou v říjnu 1938 již prokazatelně nelidského režimu. Všichni odjeli bez osobního potrestání do Německa, Johann Tasler do Bavorska až úplně posledním transportem v listopadu 1946.

Nevinný Josef Tippelt

Naše rodina koupila po revoluci v aukci dům čp. 65 na Bertholdově náměstí vedle radnice. Přestože není památkou, je opravený do původní podoby z poloviny 19. století včetně dřevěné šindelové střechy. Při vystužení krovu v létě 2002 našel Jirka Odvárka schovanou obálku s dopisy a čtyřmi fotografiemi. Slečna Mimi T. z Jablonce psala o rodinných událostech v roce 1924 a 1925 svému bratranci Josefu Tippeltovi, studentovi 2. ročníku pedagogické školy v Trutnově. Vedle dvou dívčích fotografií tu byly horkem vyšívaný portrét Josefa a rodinná skupinka. To už jsme o učiteli něco věděli, toto byl další střípek do jeho příběhu se smutným koncem. Příjmení Tippelt bylo po staletí nejčastější v Úpském údolí. Josefovi předci pocházeli z Velké Úpy ze Šimonovy straně. V 18. století měli Starý pecký mlýn vedle Hospody Na Peci. Tehdy se Josefův praděda Johann přestěhoval do Maršova a děda Josef už byl velkým sedlákem na lánu táhnoucím se od dnešního pensionu Adam až na Rýchory. Otec Rudolf Tippelt se vyučil sedlářem a koupil hospodářství s rovným pozemkem u náměstí. Tady se 30. srpna 1908 narodil později nadaný žák Josef Tippelt. Jako první z rodiny studoval a nejspíš si sestřenicí Mimi stěžoval na náročnost. Dostal úsměvnou radu: „To Ti povídám, Josefe, nestaň se moc vzdělaným, to škodí zdraví“. Nakonec měla pravdu, ale v jiné souvislosti. Tippelt se zapojil do katolické sociální organizace Kolpingovo dílo. Na vážnosti získal, když v roce 1929 napsal text pro její hymnu s hlavním motem „odpovědně žít a jednat solidárně.“ O dva roky později zastupoval ČS národní svaz na mezinárodní konferenci v Německu. Tehdy už věděl o zhoubné ideologii soupeřícího nacismu a komunismu. V roce 1933 pořádal setkání „synů společnosti Kolping“ na slezské straně Krkonoš, ale nové nacistické vedení Německa akci zakázalo. Tak stoupence převedl jen kousek za hranice a setkání proběhlo v Obří boudě. Po anšlusu, tedy

připojení Rakouska 12. března 1938 k nacistickému Německu, Josef napsal protestní dopis vídeňskému arcibiskupu Theodoru Innitzerovi původem z Čech. Káral ho za vítání nových vládců nacistickým pozdravem se zvoláním Heil H. To odsoudil i papež Pius XI. Jenže Tippeltův dopis zadrželo gestapo a pro učitele si přišlo do školy ve Vrchlabí po zabrání Sudet už 10. října. Člen Kolpingova díla Norbert Lange s manželkou Hele- ne, rozenou Braun, z Malé Úpy nám přivezli v říjnu 2012 k procesu Josefa Tippelta 180 listů. V německých archivech okopirovali žalobu, rozsudek ve jménu německého lidu, osobní obhajobu a dochovanou cenzurovanou korespondenci včetně krátkého posledního dopisu. Spolupracovník redakce Antonín Missberger při překladu několika pasáží rozsudku přirovnal fráze válečného soudu k těm nám dobře známým z vykonstruovaných politických procesů z padesátých let. Stejně tak byl dopředu známý rozsudek trestu smrti za vlastizradu vynesený soudcem Löhmmanem 22. října 1942 po čtyřletém věznění v Jelení Hoře, Plzni – Borech, Zhořelci, a nakonec v Berlíně – Plötzensee. Josef Tippelt byl viněn z údajných kontaktů s ČS zpravodajskou službou například prostřednictvím maršovského finančního inspektora Aloise Buchara. V jednom z posledních dopisů připomíná, proč nepožádá o milost: „Nemohu se vinným cítit, a proto nemohu ani o milost žádat.“ Byl popraven v pětatřiceti letech oběšením v 18.30 dne 6. března 1943. Tělo převzal Anatomický ústav university v Berlíně.

V srpnu 1994 se při setkání krajanů v rodném domě zastavila Josefova sestra Else Ohnrich, jednaosmdesátiletá paní odsunutá z Maršova v březnu 1946. Dodnes nás mrzí, že jsme neměli více času na naše otázky a její odpovědi. O deset let později obec Horní Maršov zavedla pojmenování ulic. Od té doby z hlavní třídy Josefa II. stoupá nahoru k Reissovkám a nové zástavbě rodinných domů ulice Josefa Tippelta. Učitel se do Maršova symbolicky vrátí 10. srpna putovní výstavou Svědkové lidskosti s podtitulem Odpůrci nacismu z řad sudetoněmeckých křesťanů v letech 1938–1945. Příběhy deseti lidí připravené Sdružením Ackermann-Gemeinde budou přístupné každý pracovní den v zasedací místnosti na maršovské radnici. Tedy jen dvacet metrů od místa, kde se Josef Tippelt narodil.

Akce v Horním Maršově: 22. – 23. 6. festival DOTEK, 10. – 11. 8. Maršovská pouť, 10. 8. – 24. 9. výstava Svědkové lidskosti, 8. 9. Otevřená ulice.
www.hornimarsov.cz

Wenzel Lahmer 1906: Radnice v Maršově a za kašnou rodný dům Josefa Tippelta, foto v archivu VV od roku 1982.

Rudolf Patzelt 1925: Sedmnáctiletý Josef Tippelt, foto nalezeno a do archivu VV zařazeno 2002.

Objevujte nové chutě na vrcholcích Krkonoš

Je klidný a svěží horský den. Po stezce zaříznuté do úbočí Liščí hory kráčí poutník. Dobře okované boty a pevná hůl pomalu odměřují vzdálenost starého chodníku. Je sám. Pln očekávání vytrvale stoupá a pokračuje bezejmenné bystřiny. Objevuje kraj jen nedávno lidmi vyrvaný divočině. Je nadšen. Konečně si splnil sen, který v dlouhých večerech vysnil nad Máchovými spisy. Zadumané lesní ticho ruší jen pískot dravce kdesi v oblacích a občasný poryv větru v korunách lesních velikanů, který sem zavítá z Krakonošova hájemství vysoko na hřebenech. Každý zákrut cesty je překvapením, každý výhled objevem. A náhle snad jen cosi klame jeho smysly. Jakýsi záblesk v lesní tišině. Dva, tři, pět kroků a znovu. A teprve nyní si troufne tiše vydechnout. Lidé. Lesní samota. Pravidelné úder sekery a cinkot kravských zvonců zní jako po staletí. A přece je něco nového. Hospodyně přináší džbán s mlékem, budské syrečky a chléb. Znavený pocestný s chutí ukusuje a objevuje jemu neznámé chutě. Je to již několikáté léto, co se zde objevují tito snilkové. Hospodyně brzy pochopí, že se jí vyplatí po ránu připravit pár porcí kysela navíc a hospodář jen mávne rukou nad jejich pošetlostí. Strčí do kapsy drobný peníz, bude se na zimu hodit. Už za pár let se sekera přestane ozývat, hospodáři se přestěhují do zadních komůrek svých obydlí a hlavní světnici přenechají pro narůstajícímu počtu pocestných. Takto se zrodil turistický ruch. Ne jinak tomu bylo i v klidném zákoutí nad Peci pod Sněžkou, na Lesní boudě. Z malé dřevařské chalupy se stala oblíbená hospoda, kde formani přepřahali koně při dopravě zásob do odlehlých částí hor. Od těch dob místní nazývají nejstarší z hostinských místností formankou. Léta plynula a z dřevařské hospůdky vznikla vyhledávaná restaurace.

Rodina Kreiplova, současný majitel Lesní boudy, pátrá ve starých knihách a od místních pamětníků shromažďuje původní recepty. Dnes můžeme dávnému poutníkovi jen závidět. Všechny cesty byly prošlapány, na každém vrcholu stanul člověk. Co tedy objevovat? Jaké hledat dobrodružství v horách, tak dobře zmapovaných a prochozených generacemi turistů? Přece něco k objevení zbylo nebo se staronového našlo. Kdo ještě zná zapomenuté názvy místních jídel, jakými jsou dumlikačka, sejkory, kantoráky, vopiška, rozčuchaná nevěsta nebo třeba rymbulice?

Právě tuto studenou řepnou polévku se zakysanou smetanou můžete v horkých letních dnech ochutnat na Lesní boudě. Podobně je to s dalšími pokrmy, které se v modernějším pojetí na menu Lesní boudy pravidelně objevují. Můžete je ochutnat při zvláštních příležitostech nebo jako ubytovaní hosté v rámci nově připravovaného Krkonošského menu. Už před lety se místními tradičními pokrmy staly pochoutky z kozích sýrů a speciality z jehněčího i kůzlečího masa. Snahy si povšími i tvůrci uznávaného gurmánského průvodce Maurerův výběr Grand restaurant, jehož součástí je od roku 2017 také restaurace Lesní boudy. Zaujaly je zejména neotřelá kombinace původních krkonošských surovin a moderních kuchařských postupů. Krkonošská kuchyně nejsou jen brambory, kysané zelí, kozí mléko a výrobky z něj. Nacházíme překvapivou škálu chutí a vůní horských bylinek, mnohdy až odvážné variace ovocných omáček a polévek a samozřejmě houby s jejich typickým aroma. Na jídelniček moderní restaurace to nestačí, ale jako kořeny, ke kterým se lze vrátet, čerpat z nich a inspirovat se jimi, je to výborné. Pro vás, co nejste milovníky skopového, jsou v nabídce další speciality. Třeba vepřová líčka na víně, zvěřinový guláš se švestkami, marinovaná řepa s dýňovými semínky a borůvkové knedlíky nebo lívanečky se žahourem, tedy borůvkovým rozvarem s perníkem. Ochutnejte je na terase Lesní boudy při pohledu na pasoucí se stádo ovcí a koz. Přijďte objevit původní chutě Krkonoš.

Lesní bouda se nachází 1100 metrů nad mořem, pouhých dva a půl kilometru od Pece pod Sněžkou a dvacet minut od rozhledny na Hnědém Vrchu. Citlivě zrekonstruovaná Lesní bouda nabízí také ubytování ve dvou až čtyřlůžkových pokojích, z části s vlastní koupelnou. –mikr-

Lesní bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel., fax: 499 896 343, mobilní: 602 148 099, e-mail: info@lesnibouda.cz, www.lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

Srovnávací fotografie jsou oblíbené, odhalí velkou změnu jako v případě hotelu Bouda Máma, až je zapotřebí širokoúhlý objektiv. Na luční enklávě Lesní boudy zůstalo venku vše při starém, ale obsah je výrazně vylepšený.

Neznámý autor 1946: Lesní bouda za starých časů, pohlednice koupená pro sbírku VV 2008.

Redakce VV 2018: Lesní bouda je idylickým místem s vyhlášenou restaurací.

Pivo Sněžka

Součástí hotelu Bouda Máma v Růžovém dole je loni otevřený pivovar. Jméno piva Sněžka není jen obchodní značkou. Pro vaření je důležitá kvalitní měkká voda bez příměsí kovů a solí. Takovou poskytují historické jímání na svazích Růžové hory. Vlastnosti piva určuje sládek. Majitel hotelu Vladimír Nikl oslovil Jana Kylbergera původem z Plzně. Inženýr v oboru pivovarnictví s mnoholetou praxí ve velkých českých pivovarech a středním švýcarském pivovaru vytvořil pro Pec pod Sněžkou nová piva v malých objemech, a proto s poctivou chutí. Znalci hledají tradiční chuť českého piva v minipivovarech, kde je nefiltrují a nepasterizují, aby měla přirozený obsah kvasinek i vitamínů B a další unikátní vlastnosti. Pivo Sněžka se vaří kombinací sladů z osmi druhů. Uměním sládka je výběr chmele, kolik ve který okamžik přidat a jak dlouho vařit. Tím předurčí nejen hořkost, ale i vůni piva. V Peckém pivovaru mají pět druhů chmele včetně speciálních na svrchně kvašená silnější piva. U spodně kvašených se mladina ochladí na 10 stupňů a u svrchně kvašených druhů na 20 stupňů. Pak se přidají pivovarské kvasinky a sládek zvolí, při jaké teplotě je nechá přeměnit cukr na alkohol. Následuje nejméně měsíční zrání v nerezových tancích. V základním programu vaří čtyři druhy piva Sněžka, světlou desítku a dvanáctku pšezského typu, tmavou třinátku a speciální pivo IPA o „krkonošské síle“ 1603 metrů, vlastně 16,03 stupňů. Návštěva Peckého pivovaru je chuťovým, čichovým i vizuálním zážitkem, neboť průhledem je vidět do varny. Vedle ochutnávky piva nabízí pivovarská restaurace speciality z grilovaného masa i vlastní udirny. Součástí pivovaru je i moderní pivní lázeň. Všechny čtyři druhy piva Sněžka se čepují i v hotelové restauraci s opravdu bohatým jídelním lístkem. Pivovarská i hotelová restaurace jsou jen deset minut od dolní stanice lanovky na Sněžku, otevřeno mají po celý rok denně od 11 do 23 hodin. Lahvové pivo Sněžka v litrových a půllitrových lahvích i v dárkovém balení je k dostání na několika místech v údolí, včetně obou provozoven Veselého výletu.

Oblíbený hotel

Vladimír Nikl přeměnil obyčejnou boudu na čtyřhvězdičkový hotel. Po modernizaci pokojů a restaurace v původní roubené části chalupy při-

byl tříhvězdičkový hotel, později rozšířený o čtyřhvězdičkovou moderní budovu. Do objektů s dobře vybavenými hotelovými pokoji a apartmány se vstupuje vlastním vchodem s lyžárnou se skříňkami a sušáky na boty. Wellnessový program tvoří především bazén s protiproudem a vířivkou. Po ochlazení v Kneippově lázni mohou následovat masážní sprchy. Pro hosty je připravená relaxační část s absolutním klidem a čtyřmi saunami. Vyberou si mezi tradiční finskou, solnou, laconiem nebo bylinkovou. Sportovní vybavení hotelu nabízí hřiště na squash, stolní tenis, posilovnu se sedmi stroji včetně kola na spinning a stepper. Venkovní hřiště na tenis, volejbal a nohejbal se v zimě mění na oblíbené kluziště navštěvované hosty ze širokého okolí. Jinou zábavu poskytují bowlingová dráha nebo biliár. Nejmenší děti se zabaví v dětském koutku. Ubytování hosté mají až tři vstupy do wellnessu a sportovní části zdarma. Všude je pokrytí rychlým internetem. Po úzké cestě k boudě vyjíždějí jen hotelové vozy řízené profesionálem. Hosté parkují v údolí v garážích a na vlastním parkovišti. Při pobytu sedm nocí a více v pensionu v pokoji 3* a v hotelu v pokoji 4* dostane každý dospělý jízdenku na novou lanovku na Sněžku. Nabídka neplatí při platbě šeky a objednavce přes zprostředkovatele. V zimě se dva hotelové skibusy točí mezi lyžařským areálem SkiResort a Boudou Máma. Po deseti až dvanáctiminutové jízdě vás vysadí u hlavní pokladny pod sjezdovkou Javor. Krátká sjezdovka vybavená sněžným dělem je přímo u hotelu, dětem, začátečníkům nebo jen pro krátké svezení vyhovuje. Pro ubytované hosty je zdarma. Nově jsou hotelové večere formou bufetu s výběrem až z dvanácti jídel. Součástí areálu hotelu je pizzerie, v jejíž peci od brzkého rána pečou vlastní staročeský kváskový chléb. Krkonošské kyselo dostanete místo na talíři přímo v bochníku chleba. Vždy ve čtvrtek ožije venkovní altánek při grilování kytý naložené v nálevu a místní chléb je opět výbornou přílohou. Kuchyně hotelu je založená na českých jídlech a nabízí i několik lehkých variant. Čtyřjazyčný bohatý jídelní lístek obsahuje moučníky ke kávě, poháry a odpolední svačiny.

Pecký pivovar a Bouda Máma Wellness hotel v Peci pod Sněžkou

čp. 124, PSČ 542 21, majitel Vladimír Nikl, tel. hotel: 602 304 989, tel. rezervace ubytování: 244 465 666, e-mail: hotel@boudamama.cz, www.boudamama.cz. Domluvíte se i německy, polsky a anglicky.

Neznámý autor 1935: Původní Bouda Máma v Růžovém dole, pohlednice koupená pro budoucí archiv VV 1983.

Redakce VV 2018: Areál Wellness hotelu Bouda Máma s pivovarem.

Služby informačního centra, obchodu s dárky a galerie Veselý výlet jsou osmnáct let na dvou různých místech. Historický dům v Horním Maršově v místní části Temný Důl jsme otevřeli hostům na podzim 1993. Navázali jsme na tradici služeb sahající hluboko do 19. století. Moderní dřevěný dům na hlavní ulici v Peci pod Sněžkou jsme dokončili roku 1999. Dříve zde stál první obchod s různorodým zbožím založený konzumním spolkem místních lidí. Na konci sedmdesátých let již pultová prodejna nemohla stačit, a tak původní roubenku zbořili. Přestože nyní do Veselého výletu v Peci vejde denně v plné sezóně přes osm stovek lidí, fronty jako kdysi se netvoří. Stálí hosté si zvykli, že návštěva jednoho ze dvou Veselých výletů patří k nedílné součásti jejich pobytu v kraji pod Sněžkou. Mnohé z vás již známe, na nové návštěvníky se těšíme.

Informační centrum

Mluvené informace jsou přes elektronický věk stále velmi požadovanou službou. K tomu je informační centrum zásobené bezplatnými tištěnými materiály včetně předchozích vydání Veselého výletu. Sledujeme pozorně novinky, nabízíme aktuální krkonošské publikace, mapy, pohlednice, suvenýry, turistické známky a vizitky. Důraz klademe na nabídku regionálních produktů. Hitem posledního roku je několik druhů piva Trautenberk z Malé Úpy a piva Sněžka vařeného v Peci. Dvě desítky druhů medoviny a likérů odebíráme od počátku firmy Apicor z Rudniku. Čokoládu ze Sněžky vyrábí čokoládovna Carla přímo pro naše infocentrum. V Temném Dole i v Peci si vyberete z téměř stovky různých čajů od řady specializovaných výrobců. Nejoblíbenější bylinný čaj zdůrazňujeme vlastním obalem. S řadou autorů spolupracujeme už při vytváření návrhu produktů vhodných pro informační centrum i obchod s dárky. Mnoho vystavených suvenýrů, praktických věcí a dárků najdete v regionu pouze ve Veselém výletu. Chceme, abyste vybírali z dobrých a neokoukaných věcí.

Zastavit se pro dárek

Hodně cestujeme a známe touhu přivést domů třeba malou, ale zajímavou a užitečnou pozornost. I proto je už od června 1992 součástí infocentra obchod s dárky. Důraz klademe na rozmanitost. V Peci a stej-

ně v Temném Dole je nyní vystaveno přes dva tisíce různých položek. Upřednostňujeme regionální a autorské české výrobky. Zároveň jsme obchodním partnerem známé polské keramičky Boleslavec a ze Švédska bereme pro mazlivé děti přítuláky, tedy plyšová zvířátka. Kameninu, porcelán a keramiku odebíráme od desítek výrobců, stejně jako autorské šperky. Pro malé návštěvníky jsou vystavené dřevěné hračky, v malých sériích vyráběné skládačky, omalovánky s pastelkami a stolní hry. Kosmetiku dostáváme přímo od vyhlášených českých výrobců Ryor, Divoká kosmetika, Boemi, Barekol, Annabis, nedaleko od nás vyrábí mýdla v ovčí vlně Dům Pod Jasanem. Především v obchodě v Peci je malovaný kanafas Jany Kubínové. Z větších textilních dárek nabízíme šátky, autorské svetry i sukně nebo závěsná křesla a hamaky od Jany Sukové z osady Javorník. Na letní sezónu jsme s výtvarnicí Lenkou Procházkovou připravili trika s motivem „odvážných a rozkvetlých Krkonoš“. Jako podporovatelé svobody pro mírumilovné, a přitom utiskované Tibeťany programově omezujeme vše s označením Made in China.

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá. Pro rezervaci stačí napsat e-mail nebo zatelefonovat do infocentra v Temném Dole. Podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách.

Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196 – Turistické informační centrum, galerie, směnárna a obchod s dárky, tel. 499 736 130.

Veselý výlet v Temném Dole čp. 46, Horní Maršov – Turistické informační centrum, galerie, směnárna, obchod s dárky, pension a redakce VV, PSČ 542 26, tel. 499 874 298.

Jsou otevřena denně od 8.30 do 17.30, v hlavní sezóně do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky. Aktuality najdete i na facebooku Veselého výletu. E-mail: info@veselyvylet.cz. **www.veselyvylet.cz**

Hledáme další spolupracovníky do informačního centra Veselý výlet. Vítejte zájem o Krkonoše, chuť poznávat nové věci a alespoň základní znalost německého jazyka. Vše ostatní zájemce o zajímavou práci rádi naučíme.

Leopold Stumfol asi 1898: Ubytovací hostinec Wenzela Hentschela v Temném Dole, dnes TIC a pension Veselý výlet, pohlednice zakoupená do archivu VV 2000.

Jan Zámíš asi 1975: Místo konzumu v Peci pod Sněžkou dnes stojí TIC a galerie Veselý výlet, fotografie získaná do archivu VV 1998.

Metodika pro webovou aplikaci Archa Krkonoš®

Nezisková organizace Paměť Krkonoš připravuje unikátní databázi Archa Krkonoš®. Tvoří ji dva vzájemně propojené datové modely. První je popisný a druhý obrazový. Základním prvkem rozsáhlé sítě je karta, třeba osoby, domu, fotografie, lokality, události. Aplikace podobná Wikipedii umožňuje propojování prvků, tedy přiřazení několika fotografií k jedné osobě, řady lidí k jednomu domu, několika domů k jedné lokalitě, dotčených lidí a domy ke konkrétní události a podobně. Popisná část aplikace propojuje především lidi a domy s číslem popisným, včetně domů zaniklých a osob zemřelých. Těch bude v databázi logicky většina. Jako příklad jsme vybrali s ohledem na obsah tohoto vydání Veselého výletu prvky z obce Pec a lokality Růžový důl.

Obec – Pec

Základní strukturní jednotkou aplikace je historická obec. I v případě, že je dnes její katastr součástí jiného sídla. Například horské město Pec pod Sněžkou se skládá z dříve samostatné obce Velká Úpa 1. díl, 2. díl a 3. díl neboli původní Pec. V budoucnu mohou karty obce obsahovat i údaje o počtu obyvatel v různé době, proklik do seznamu rychtářů a starostů, přehled spolků a další zpracované informace. K obci jsou z obrazové databáze přiřazeny fotografie, pohlednice a další dokumenty jako mapy, historické územní plány, dobové prospekty ap. Pro strukturu aplikace je zásadní číslování domů. Pec má již třetí a Velká Úpa dokonce čtvrté. Rekonstrukce všech čísel popisných včetně zaniklých domů nám zabrala mnoho let práce. Když vše dobře půjde, vydá Paměť Krkonoš historický adresář východních Krkonoš s uvedením přehledu všech čísel domů od prvního číslování v roce 1771 až dosud. V aplikaci je přehled čísel u každé historické obce. Pec je uvedena společně s Velkou Úpou, protože číslování z let 1771 až 1805 a druhé 1805 až 1871 jsou společná. Na fotografii Bukového údolí od Antona C. Pitzeka je vlevo dominantní Hospoda Na Peci. Významný dům doložený už 1644 měl z roku 1771 první čp. 170, současný hostinec z roku 1792 získal druhé čp. 265 a stejný dům má dnes čp. 142.

Lokalita – Růžový důl

Obec Pec jsme rozdělili na třicet historických lokalit s osídlením. Patří sem i zaniklé osady, třeba Steinerovy domky v Zeleném dole zarostlé lesem.

Neznámý autor 1920: Prezident TGM s Hradní stráží vedenou Josefem Šourkem, foto do archivu VV věnovala Věra Pokorná 1993.

Po staletí tu na loukách stály tři chalupy. K lokalitám jsou přiřazena i místa bez osídlení, na kterých nejsou objekty s číslem popisným. Například Památník obětem Krkonoš v Modrém sedle je přiřazený k Bílé louce, Šilhavého kříž ke Studničním domkům. Osada Růžový důl začíná u dnešní dolní stanice lanovky na Sněžku a končí Boudou Pod Studničnou. Dnes tu stojí čtrnáct domů, patří sem i pět již zaniklých chalup a několik objektů bez čísla jako třeba opuštěná sloupová trafostanice u staré lanovky nebo dřevěný kříž nedaleko hájovny čp. 122.

Dům – Pec čp. 120

Dům spolu s obcí a lokalitou určuje především číslo popisné. Zbořené domy jsou uvedené podle čísla platného v době zániku, parcelní číslo stavby je současné. Uvedena jsou všechna zjištěná jména domu. Současný majitel je dohledán ve veřejně přístupné evidenci nemovitostí. Přehled historických majitelů vychází z citovaných zdrojů, třeba z pozemkové knihy, ze sčítacích archů, skici stabilního či staršího Josefského katastru ap. Mezi základní informace patří také typ, výška a popis současného domu včetně architektonického hodnocení. Přes kartu osoby jsou zřejmé další obyvatelé z rodiny majitele. K objektu se z obrazové databáze přiřazují dokumenty, především dobové i současné fotografie, stavební plány, výřez z katastrální mapy 1841, prospekty, suvenýry s tématem domu, dobové účetní doklady atd. Z karty Boudy Pod Studničnou čp. 120 můžeme vybrat třeba informaci, že první chalupu tehdy čp. 464 na parcele .164 postavil kolem roku 1830 Jeremias Mitlöhner (*1770). Jeho pravnuke Franz Mitlöhner (*1878) zřídil před rokem 1914 dům s obytným polopátrkem, ke kterému roku 1929 přistavěl třípodlažní pension. Nejprve se jmenoval Rauschenbach, později Skimitlöhner a po válce Pod Studničnou. Franz tu zavedl výrobu proslulých lyží Riesenhein. První poválečný národní správce kolář Josef Frühauf (*1907) sem přišel 29. září 1945 ze Šumavy. Následuje přehled správců, například rodina Doulik, která dnes vlastní někdejší pension Stefana Mitlöhnera (*1882) v osadě Zelený Potok.

Osoba – Stefan Mitlöhner

Do databáze patří lidé, kteří se v dohledatelné době narodili, žili nebo působili v Krkonoších. Přednostně jsou editované historické, tedy nežijící postavy. Vlastní kartu mohou mít v souladu s GDPR i žijící osoby. Vedle

Neznámý autor 1947: Šourkův dům čp. 198 v Růžovém dole, vzadu Bouda Máma, pohlednice koupená pro budoucí archiv VV 1987.

příjmení a křestního jména (nebo křestních jmen) je hlavním údajem datum a zvlášť rok narození. Další popis osoby obsahuje příslušnost k rodu (u tradičních krkonošských rodin jako je rod Mitlöchner), přezdívkou, místo narození, datum a místo úmrtí, příchod a odchod z území, místo působení v území (i více domů), profese a pozice v zaměstnání. Uvedená je i spolková příslušnost, třeba hasičský sbor, Horská služba ap. V poznámce mohou být formou volného textu uvedené zvláštnosti, zásluhy, popřípadě komentář k osobě. Propojení s dalšími generacemi je zajištěné uvedením odkazu na rodiče, manželku a děti. Editaci příbuzných osob vyniká rozrod daného rodu. Například Stefan Mitlöchner se narodil 8. 6. 1882 v dnes již zaniklé chalupě čp. 121 v Růžovém dole. Na fotografii uvedené na straně 6 drží rodový erb a jeho předky jsme s jistotou dohledali až po Christiana Mitlöchnera (*1663). Stefan měl s manželkou Annou Zinnecker (*1884) syna Bruna (*1912) a dcery Friedu (*1914), Marii (*1917) a Martu (*1920). Vedle profese stavitele, hospodáře a provozovatele pensionu Pec čp. 174 Stefan rád provázel hosty po horách, jak dokládá fotografie ze zpracovaného rodinného archivu.

Událost – povodeň 1897

Obrazové zajímavou kapitolou jsou události vázané na konkrétní místa. Například povodeň z 29. na 30. července 1897 způsobila dosud největší v Krkonoších doloženou katastrofu. V kartě události jsou v obci Pec popsány zasažené domy, vyjmenované oběti propojeny s jejich osobními kartami. Následky povodně dokumentovali především fotografové Emil Joffé z Janských Lázní a Adolf Lehmann z Trutnova. Vedle zachycených škod jsou na fotografiích vidět místa do té doby nefotografovaná. Vybraná ukázková fotografie z Růžového dolu obsahuje několik detailů. Emil Joffé postavil fotoaparát do řečiště Úpy s již opadlou vodou, aby zvětšil poškození chalupy čp. 123. Přívál vody vyrazil roubení i s okny obytné části, přesto krov zůstal bez poškození. Při zvětšení je nad vchodem do chalupy vidět číslo popisné a také pro majitele důležitá cedulka MBV. Anton Mitlöchner (*1827), který je zachycený na fotografii titulní strany, měl nemovitost pojištěnou u maršovské pojišťovny. Tak jako na několika dalších fotografiích z povodně 1897 se před objektiv vlastního aparátu posadil i nevysoký autor snímku.

Obrazové dílo – fotografie Wenzela Pfohla

Kartu má každé digitálně zpracované obrazové dílo, tedy fotografie, pohlednice, diapozitiv, skleněný negativ, mapa, stavební plán či jiný dokument, ke kterému má Paměť Krkonoš autorská práva. Karta je zařazena do sbírky, rodinného archivu nebo autorského souboru, ze které dílo po-

chází. Vedle přírůstkového čísla obsahuje název, autorství, původ, datum vzniku i získání a případný komentář. Jako první autorský soubor je pro Archu Krkonoš® zpracované fotografické dílo Wenzela Pfohla (*1882), fotografa z Vrchlabí a Špindlerova Mlýna. Více než osm stovek položek kvalitních fotografií, pohlednic a dokumentů pochází z bohatého archivu Veselého výletu. Ten je základem Archy Krkonoš® a věříme, že se brzy připojí další sbírky a autorské fondy.

Osobnost – Josef Šourek

Jestliže je v kartě osoba označena jako významná, zařadí se do přehledu osobností. V lokalitě Růžový důl zatím jen v obrysech stanovená kritéria splňují například první výrobce lyží Franz Mitlöchner (*1878), kronikář Stefan Dix (*1867) a zcela jistě jedna z nejvýznamnějších osobností regionu Josef Šourek (*1891). V jeho kartě jsou vyplněna osobní data, krátký životopis, rodinní příslušníci, vazba na dům čp. 198 později pojmenovaný Betyna, kde žil v letech 1945 až 1968. Důležité jsou odkazy na vytvořené dílo s důrazem na zásadní knihu Květena Krkonoš i kroniku Pece pod Sněžkou. Aplikace Archa Krkonoš® se neobejde bez seznamu pramenů a literatury, protože uvedená data jsou opatřena zdrojem informace. To umožňuje badatelům citovat pramen s přesností na jednotlivé stránky. K Josefu Šourkovi jsou z obrazové části aplikace přiřazeny například jeho portréty od významných fotografů Zdenko Feyfara a Jiřího Havla. Nebude chybět ani vzácný snímek první Hradní stráže s prezidentem T. G. Masarykem. Josef Šourek mu seděl jako pobočník po pravé ruce. Spolehliví vojáci prošli legiemi, Josef Šourek z nich má na uniformě nejvíce vyznamenání za zranění a hrdinství v boji především s bolševiky.

Editace

Právě vzniká nosný program webové aplikace. Dalším nikdy nekončícím procesem bude její naplnění, tedy editace. Paměť Krkonoš oslovuje badatele zaměřené na konkrétní obce, události, rodové linie, obrazová díla ap. V září vyjde publikace s metodikou zpracování a editace dat. V pátek 14. září 2018 v Horním Maršově proběhne pracovní seminář s badateli. Rychlost zpracování a vkládání dat závisí na odhodlání spolupracovníků se na tomto jedinečném projektu podílet a také na finančních možnostech zapsaného ústavu Paměť Krkonoš. Jdeme do projektu s plnou vervou a přáním, aby si jednou uživatelé v aplikaci Archa Krkonoš® prohlíželi desítky tisíc obrázků a stovek tisíc dat. Případní zájemci o spolupráci, ozvěte se.

-pk-

www.pametkrkonos.cz

Aplikace Archa Krkonoš® vzniká s podporou mikroprojektů Evropské unie.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKACZAMY GRANICE
2014–2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

VESELÝ VÝLET®

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Lenka, Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Eva Hrubá, Jarmila Klimešová, ilustrace: Květa Krhánková, fotografie: Pavel Klimeš a archiv vydavatelů, sazba: Tisk Ofset a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Profi-tisk group s.r.o., Olomouc, překlad do němčiny: Hans-J. Warsow, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 15. 6. 2018, náklad: 50.000 kusů, z toho 27.000 kusů v české, 15.000 v německé a 8.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 51/zima 2019) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky, nebo 190 Kč, jste-li v cizině, nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

Anton C. Pitzek asi 1873: Pohled na Pec od jihu, vizitka koupená pro archiv VV 1994.

Walter Staudte asi 1939: Pension Skimitlöhner čp. 120, pohlednice koupená pro budoucí archiv VV 1990.

Neznámý autor asi 1934: Růžový důl – Stumpengrund, pohlednice koupená pro budoucí archiv VV 1983.

Neznámý autor asi 1925: Stefan Mitlöhner provází hosty, foto redakci VV poskytl Werner Mitlöhner 2013.

Emil Joffé 1897: Dům čp. 123 v Růžovém dole po povodni, foto koupené pro archiv VV 2011.

Wenzel Pfohl asi 1922: Cesta Růžovým dolem, pohlednice č. Pfp98 koupená pro budoucí archiv VV 1989.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE – SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30–17.30 (v hlavní sezóně do 18.00)

Na fotografiích nacházíme zajímavé detaily usnadňující hledání příběhů, které se k nim vážou. Často jsou při pohledu lupou neostré, neúplné a přesto důležité.

Anton Mittlöhner, Růžový důl str. 1

Bitva 1778, Temný Důl str. 2

Villa Bohemia, Janské Lázně str. 2

Richard Renner, Horní Maršov str. 2

Skimittlöhner, Pec pod Sněžkou str. 7

Dodavatel vína, Sněžka str. 8

Stavitel lanovky, Janské Lázně str. 11

Fotoateliér Pitzek, Janské Lázně str. 12

Sekera širočina, Malá Úpa str. 17

Sokol Staněk, Žacléř str. 18

Socha Josefa II., Trutnov str. 19

Johann Tasler, Dolní Lysečiny str. 20

Josef Šourek, Pec pod Sněžkou str. 25

Dřevěný kříž, Pec pod Sněžkou str. 27

Emil Joffé, Růžový důl str. 27

Stefan Mittlöhner, Pec pod Sněžkou str. 27

Téměř před desíti lety, po dlouhé a úmorné pouti mezi kavkazskými štíty a ledovci, po kamenitých svazích a hřebenech, jsme se svými druhy usedli okolo ohně a ukončili namáhavou a nebezpečnou túru se slovy: „To byl ale veselý výlet!“. Poněkud trpké rčení veselý výlet nás pak provázelo nejen na dalších cestách za dobrodružstvím a exotikou vzdálených velehor, krajů a měst, ale i doma při procházkách s rodinou, na obyčejných vandrech kousek za humna, nebo při návštěvách míst důvěrně známých. Ona průpovídka poprvé vyřčená na Kavkaze ztratila svou hořkou příchuť a stala se znamením pro rýzí a neopakovatelný zážitek, pro navázání kontaktu, povýšila na označení cesty, která má pro poutníka smysl, a přitom je i plná poesie. 8. VI. 1992